

GÖTEBORGS UNIVERSITET
HANDELSHÖGSKOLAN

Juridiska institutionen

Programmet för juridisk kandidatexamen

Uppsats för tillämpade studier, 30 hp

Sommaren/hösten 2009

IPRED-lagen

Ett effektivt eller för långtgående
kontrollmedel?

Författare: Petra Schöniger

Handledare: Kristoffer Schollin

Ämne: Upphovsrätt

EG-rätt

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1. Inledning	4
1.1 Bakgrund	4
1.2 Syfte och frågeställningar	5
1.3 Avgränsningar	5
1.4 Metod	6
1.5 Disposition	6
2. Upphovsrätten	7
2.1 Den internationella och den EG- rättsliga regleringen	7
2.1.1 Internationell rätt	7
2.1.2 EG-rätt	8
2.2 Den svenska upphovsrätten	9
2.2.1 Inskränkningar	11
2.2.2 Sanktioner och bevisning	12
2.2.2.1 Sanktionsansvar	12
2.2.2.2 Bevisning och informationsanspråk	14
3. Fildelning	15
3.1 Teknikens utveckling	15
3.2 Begreppet fildelning	17
3.3 Organisationer för och emot fildelning	17
3.3.1 Antipiratbyrån	17
3.3.2 Piratbyrån	18
4. Sanktionsdirektivet	18
4.1 Bakgrund	18
4.2 Förhållandet till integritetsskyddet	20
4.2.1 Mål C-275/06 (Promusicae)	20
4.2.1.1 Sanktionsdirektivet vs. E-handelsdirektivet	21
4.3 Direktivets innehåll	22
4.3.1 Allmänt	22
4.3.2 Åtgärder, förfaranden och sanktioner	23
4.4 Sverige och dess implementering av Sanktionsdirektivet	24
4.4.1 Redan implementerade föreskrifter	25
4.4.1.1 Artikel 4 Sanktionsdirektivet	25
4.4.1.2 Artikel 5 Sanktionsdirektivet	25
4.4.1.3 Artikel 7 Sanktionsdirektivet	25
4.4.1.4 Artikel 11 Sanktionsdirektivet	26

4.4.1.5 Artikel 9 Sanktionsdirektivet	26
4.4.1.6 Artikel 10 Sanktionsdirektivet	27
4.4.1.7 Artikel 12-14 Sanktionsdirektivet	27
4.4.2 Föreskrifter som påkallade lagändring	27
4.4.2.1 Artikel 8 Sanktionsdirektivet	27
4.4.2.2 Artikel 15 Sanktionsdirektivet	28
4.4.3 Ändringen i svensk rätt	29
4.4.3.1 Offentliggörande av domstolsavgöranden ("Skampålen")	29
4.4.3.2 Informationsföreläggande	30
5. Rättssociologi	33
5.1 Normmodellen	34
5.1.1 Vilja	35
5.1.2 Kunskap	35
5.1.3 Möjligheter	35
5.1.4 Normmodellens samspel och verkan	35
5.2 Rättens syfte och funktion	37
5.3 Regelefterlevnad	40
5.3.1 Varför följer vi rättsliga normer?	41
5.3.2 Sanktionernas betydelse	42
5.3.2.1 Obenägna	43
5.3.2.2 Delvis benägna	43
5.3.2.3 Benägna	44
5.3.2.4 Vad innebär kategorierna?	44
6. Slutanalys	44
6.1 "Ipred-lagen" utöver Sanktionsdirektivet?	44
6.2 Orsaker till regelefterlevnad?	46
6.2.1 Normmodellen	47
6.2.1.1 Vilja	47
6.2.1.2 Kunskap	47
6.2.1.3 Möjligheter	47
6.2.2 Ipredlagens åsyftade/icke åsyftade verkningar	48
6.2.2.1 Det "sociala landskapet"	49
6.2.3 Varför inte följa lagen?	51
6.2.4 Vad händer sen?	53
6.3 Avslutande kommentarer	54
7. Litteratur- och källförteckning	57
Bilaga 1	60

Sammanfattning

Sedan början av året 2009 har ett av de hetaste ämnena inom den allmänna debatten varit fildelningen över Internet. Den intensifierades i och med att den nya Ipred-lagen skulle träda i kraft den 1 april 2009, som en följd av Ipred-direktivet. Debatten präglas av motstående intressen, bestående av rättighetshavarnas önskan att skydda och bevaka sina rättigheter och fildelarnas värnande om fritt informationsflöde och personlig integritet.

I uppsatsen redogörs för implementeringen av Ipred-direktivet och vilka problem som kan diskuteras vad gäller hur Sverige valt att utforma Ipred-lagen. Vid en närmare analys av denna uppdagas åtskilliga problem som delvis hör samman med tolkningen av den bakomliggande EG-rättsliga regleringen och delvis med avvägningssvårigheterna mellan rättighetsskyddet och integritetsskyddet. Uppsatsen redogör vidare för de olika orsaker som kan finnas till att människor väljer att följa eller inte följa en lag, regelefterlevnad. Det diskuteras huruvida Ipred-lagen har det som krävs för att människor skall välja att inte bryta mot den och om inte, var problemen ligger.

Sammantaget visar uppsatsen på problem med den nya lagen i förhållande till EG-rätten. De positiva effekter som anses följa med de ökade möjligheterna för rättighetshavarna är avsevärt mindre än de kostnader som det innebär för samhället och den enskilde individen. Detta särskilt med beaktande av integritetsskäl eftersom vår livsstil i dagens samhälle till stor del är uppbyggd kring information över Internet. Den visar även på att Ipred-lagen hittills inte räckt till för att människor skall ändra på sina nuvarande normer att fildelning är okej, enligt många är det en del i det samhället vi lever i idag. Slutsatsen man kan dra av min uppsats är således att denna väg som man valt att gå för att komma till rätta med problematiken kring fildelning, inte är den rätta vägen till framgång.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Det existerar en nästintill total tillgänglighet av information i dagens digitala samhälle. Informationsteknologins snabba utveckling har fått som följd att vissa personer och/eller företag har observerat de accelererande bredbandshastigheterna och att digitalt lagringsutrymme blivit så billigt att alla människor som har tillgången till tekniken, har möjlighet att skicka stora mängder med information mellan sig snabbt och enkelt. En stor del av sättet att dela information på är således den så kallade fildelningen som möjliggör utbyte av information över Internet. Fildelningen kan ses som en revolution som inneburit radikala konsekvenser för produktion, konsumtion och distribution av kulturprodukter. Merparten av dagens fildelning är olovlig eftersom den sker utan rättighetshavarnas samtycke. Det föreligger i debatten en direkt konflikt mellan rättighetshavarnas intresse av att skydda och bevaka sina rättigheter och fildelarna som ”värnar” om den personliga integriteten.

Rättighetshavarna har länge menat att Sverige är ett av västvärldens sämsta länder på att tillhandahålla effektiva medel i syfte att skydda rättigheterna på Internet. Många ser Sverige som en plattform för den olovliga fildelningen. Många andra länder har tidigare än Sverige gått mycket längre i kampen mot fildelningen, genom att bland annat öka möjligheterna för rättighetshavarna att tillvarata sina intressen. Detta är vad Sverige försökt åstadkomma genom den nya Ipred-lagen. Frågan har då uppkommit om vilka rättsmedel rättighetshavarna bör ges för att effektivt kunna bevaka sina rättigheter. Med anledning av detta och Sanktionsdirektivet införde man i Sverige nya regler den 1 april 2009 i syfte att komma åt den olovliga fildelningen.

De olika intressen, grupper och individer som återfinns i debatten om fildelning har kommit att driva utvecklingen mot tillstånd där begreppen Internet och upphovsrätt tycks stå i motsatsförhållande till varandra.¹ Denna kamp som förs mellan pirater och antipirater är såväl juridisk som ideologisk. Det handlar nämligen inte enbart om vem som faktiskt har lagen på sin sida utan även om vem som bör ha lagen på sin sida.

På grund av den massiva uppmärksamhet och debatt som förekommit kring Ipred blev jag intresserad av att fundera över huruvida denna nya lag kan anses vara rättfärdigad och om den

¹ Se Rydell, A., *Piraterna*, s. 13.

verkligen kommer att vara effektiv. Jag har därför valt att undersöka varför eller varför inte fildelare skulle förändra sitt beteende på grund av de nya reglerna och om lagen kan rättfärdigas utifrån direktivet och andra grundläggande principer.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att utreda och diskutera huruvida de nya svenska reglerna står i överensstämmelse med Sanktionsdirektivet. Det andra huvudsakliga syftet är att undersöka huruvida Ipred-lagen är effektiv och om människor således följer lagen och om inte, varför. Det kommer även att diskuteras huruvida de nya reglerna är en bra lösning eller om det kan finnas andra sätt att lösa problemen på.

Av uppsatsens titel följer att den övergripande frågan jag vill undersöka är huruvida Ipred-lagen kan anses vara för långtgående och huruvida den är effektiv. Vad gäller frågan huruvida lagen är för långtgående har jag koncentrerat mig på att utreda implementeringen av Sanktionsdirektivet i Sverige men diskussionen kring regelefterlevnad kommer även den in på sådana aspekter. Den nya lagen innebär strängare åtgärder i syfte att stoppa fildelningen men den stora frågan är nu om lagen verkligen fungerar så som den var tänkt att göra? Har man märkt någon skillnad i aktiviteten vad gäller fildelning, ökning eller minskning? Tar fildelare lagen på allvar eller tänker de sig att lagen endast är till för att skrämmas och att upptäcktsrisken är nästintill obefintlig? Är Ipred den ”bästa” lösningen? Ur alla dessa frågor har jag sedan kommit fram till två huvudfrågor som jag skall försöka besvara:

- Går Ipred-lagen utöver Sanktionsdirektivet?
- Varför följer eller följer inte människor Ipred-lagen?

1.3 Avgränsningar

De nya reglerna har införts i alla de immaterialrättsliga lagarna men när den svenska regleringen diskuteras går jag enbart in på upphovsrätten. De som påverkas mest av de nya reglerna är Internetleverantörerna och det kommer således fokuseras främst på dessa medan jag i stort bortser från andra eventuella aktörer när Sanktionsdirektivet diskuteras. Av de nya regler som införts läggs störst vikt vid informationsföreläggandet eftersom det är detta som anses ha inneburit den största förändringen. Vad gäller huruvida människor följer lagen eller inte har jag avgränsat mig till just detta, vilket innebär att jag inte går in närmare på normers funktion och skapande mer än att jag kort redogör för normmodellen.

1.4 Metod

Jag har under arbetet använt mig av sedvanlig rättsvetenskaplig metod genom att utgå ifrån lagstiftning, förarbeten, doktrin och praxis. Med tanke på ämnets aktualitet är underlaget begränsat och bygger därför främst på lagstiftning och förarbeten men även doktrin angående tolkningen av Sanktionsdirektivet. För att hitta orsaker till varför människor väljer att följa en lag, och då särskilt Ipred-lagen, har jag främst använt mig av sökmotorer på Internet för att hitta artiklar och så vidare men även böcker där många enskilda individers åsikter finns representerade genom intervjuer. Jag har valt att inte göra någon egen intervjuundersökning dels eftersom jag inte mer ingående ska gå in på normers skapande och har hittat tillräckligt med argument och åsikter i de artiklar och böcker jag läst, och dels på grund av platsbrist.

1.5 Disposition

Kapitel två består av en redogörelse för upphovsrätten i stort, såväl den internationella och EG-rättsliga som den svenska regleringen av upphovsrätten. I kapitel tre redogörs för fildelningens utveckling, begreppet fildelning samt för de två största organisationerna som står mot varandra i frågan om fildelning. Därefter diskuteras Sanktionsdirektivet i kapitel fyra. Här redogörs för bakgrunden till direktivet, direktivets innehåll, dess förhållande till integritetsskyddet samt implementeringen av direktivet i svensk rätt. I kapitel fem redogörs för rättssociologisk teori. Här diskuteras normmodellen, rättens syfte och funktion samt sådant som kan hänföras till diskussionen om regelefterlevnad. I det avslutande sjätte kapitlet appliceras den teoretiska bakgrund, som tidigare redogjorts för, på de två övergripande frågeställningarna. Här redogörs således för problemen med Ipred-lagen i förhållande till EG-rätten. Vidare diskuteras den debatt som förts i samband med fildelningen och införandet av den nya Ipred-lagen i ett regelefterlevnadssammanhang. Detta kapitel, och uppsatsen i sin helhet, avslutas sedan med en kort diskussion kring implementeringen och effektiviteten av Ipred-lagen samt om detta verkligen är den bästa lösningen eller om det kan finnas bättre alternativ.

2. Upphovsrätten

I svensk rätt finner man regleringen av upphovsrätten i Lag (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk (URL). Denna lag är i grund och botten starkt influerad av en rad olika internationella konventioner på området. I syfte att anpassa upphovsrättslagen till informationssamhällets utveckling och den utveckling som skett på EG-rättslig nivå, har den på senare år genomgått en rad förändringar. År 2005 inträffade den mest radikala förändringen i den svenska upphovsrätten. Det var detta år man i Sverige implementerade direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället (Infosocdirektivet) som innebar att fildelning blev olagligt i och med förändringen i svensk rätt. Det visade sig dock att det kvarstod stora problem med att vidhålla effektiva sanktioner mot intrång i rättigheterna över Internet, främst med tanke på svårigheterna att identifiera de som fildelar. Med hänsyn till dessa problem antog man ytterligare ett direktiv, direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter (Sanktionsdirektivet). Det följer en beskrivning av Sanktionsdirektivets innehåll samt dess implementering i svensk rätt i avsnitt 4.

Nedan följer en kortfattad redogörelse för den internationella och den EG-rättsliga regleringen som är av vikt för den svenska upphovsrättslagstiftningen. Sedan kommer jag beskriva den svenska upphovsrättslagen och dess, för frågeställningarna, relevanta paragrafer med fokus på de nya sanktions- och bevisningsbestämmelserna. Jag kommer även delvis beröra annan relevant lagstiftning.

2.1 Den internationella och den EG- rättsliga regleringen

Det finns en rad olika internationella överenskommelser som reglerar upphovsrättsliga frågor som Sverige och de flesta andra länder i världen är bundna av, inklusive de övriga medlemsstaterna i EU. Dessa konventioner och avtal har alla, i en värld av ökad integration och nationsöverskridande handel, sin grund i behovet av samordning bland de nationella upphovsrätterna. Medlemsstaterna i EU är utöver detta dessutom bundna av den EG-rättsliga regleringen på området, som kontinuerligt utökas på det immaterialrättsliga området.

2.1.1 Internationell rätt

Av de internationella konventionerna är Bernkonventionen, som undertecknades av över 150 länder, den äldsta och mest grundläggande. Konventionen kom till år 1886 och uppställer en lägsta skyddsnivå som samtliga konventionsländer måste upprätthålla. Ländernas skyldighet

att ge skydd åt upphovsrättigheterna gäller mellan alla konventionsländer och garanterar rättighetshavarna vissa minimirättigheter, angivna i konventionen, över hela världen.²

Ett av de många avtal som utgör grunden för WTO, World Trade Organisation, är TRIPS-avtalet (TRIPS)³ om handelsrelaterade aspekter av immaterialrätter. Detta avtal är i stora delar en översättning av Bernkonventionen. Samtliga medlemmar av WTO är bundna av avtalet som trädde i kraft 1996. TRIPS bygger på två principer, nämligen principen om *mest-gynnad-nationsbehandling*⁴ och principen om *nationell behandling*⁵. Den förstnämnda innebär att ett medlemsland måste behandla alla staters upphovsrätter på samma förmånliga sätt som de inhemska rättigheterna, detta med undantag för några särskilt omnämnda fall i Bernkonventionen där principen om reciprocitet gäller istället. Den andra principen innebär att ett medlemsland måste ge alla medlemsländers medborgare samma rättigheter som erbjuds dess egna medborgare.

Det stadgas i TRIPS artikel 41.1 att medlemsländerna skall införa förfaranden i syfte att möjliggöra effektiva åtgärder mot intrång, vilket innefattar ändamålsenliga förfaranden för att förebygga intrång, samt införa sanktionsmöjligheter som skall syfta till att avskräcka från fortsatt intrång. Det står sedan i artikel 41.2 att dessa medel skall vara rättvisa och skäliga samt inte onödigt komplicerade och kostsamma. Rätten till information regleras i artikel 47 och enligt denna får medlemsländerna införa föreskrifter om att en intrångsgörare kan åläggas att lämna information om intrånget. Det är dock upp till medlemsländerna själva om man vill införa en sådan reglering och ett åläggande enligt artikeln kan dessutom endast riktas mot intrångsgöraren själv. Medlemsstaterna skall, enligt artikel 50, se till att rättsliga myndigheter har behörighet att besluta om effektiva och snabba interimistiska åtgärder för säkring av bevisning vid ett påstått intrång. En direkt konsekvens i svensk rätt av dessa regler var införandet av reglerna om rätt till intrångsundersökning i upphovsrättslagen.⁶

2.1.2 EG-rätt

Den EG-rättsliga regleringen har kraftigt präglat den svenska upphovsrättslagen. På senare tid har lagstiftningsarbetet på det immaterialrättsliga området ägnats stor uppmärksamhet. Detta är dels på grund av vikten av att öka EU:s konkurrenskraft internationellt genom ett starkt

² Olsson, H., *Copyright – Svensk och internationell upphovsrätt*, s. 411 ff.

³ Agreement on Trade-Related Aspects of Intellectual Property Rights.

⁴ TRIPS Art. 4.

⁵ TRIPS Art. 3.

⁶ Bengtsson, H., Lyxell, R., *Åtgärder vid immaterialrättsintrång*, s. 110 ff.

rättighetsskydd och dels för att en ökad harmonisering av medlemsstaternas immaterialrättsliga lagstiftning underlättar rörligheten för varor och tjänster på den inre marknaden. Det har antagits en rad EG-direktiv på det immaterialrättsliga området. Det direktiv som är av störst vikt för denna uppsats är Direktiv 2004/48/EG *om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter* (Sanktionsdirektivet), vilket kommer behandlas ingående i avsnitt 4.

Ett annat viktigt direktiv på området är Direktiv 2001/29/EG *om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället* (Infosocdirektivet). Detta direktiv innehåller 15 artiklar om moderniseringen av upphovsrätten och då med särskilt fokus på den digitala utvecklingen. Ett av syftena med direktivet är att komma till bukt med kopieringen och tillgängliggörandet av upphovsrättsligt skyddade verk på Internet, alltså det upptrappade problemet med fildelning.⁷ I Sverige implementerades direktivet i upphovsrättslagstiftningen med ikraftträdande den 1 juli 2005. Ett par av de ändringar som direktivet medförde i svensk rätt var den nya definitionen av förfoganderätten, i och med införandet av begreppet *överföring till allmänheten* och inskränkningen i exemplarrätten för tillfälliga kopior i enlighet med direktivets artikel 5. Artikel 8 i direktivet behandlar sanktioner och möjligheter att vidta rättsliga åtgärder. Medlemsstaterna skall enligt artikel 8.1 se till att sådana införs och att sanktionerna är effektiva, proportionella och avskräckande. Medlemsstaterna skall vidare, i enlighet med artikel 8.3, se till att rättighetshavare skall kunna begära ett föreläggande mot mellanhänder vars tjänster utnyttjas av tredje man i syfte att begå intrång i en upphovsrätt eller närstående rättighet. Vad gäller förhållandet till integritetsskyddet så anges i artikel 9 att Infosocdirektivet inte påverkar bestämmelser om sekretess och privatlivet.

2.2 Den svenska upphovsrätten

Som redan nämnts återfinns man den svenska upphovsrättslagstiftningen huvudsakligen i URL. Denna lag ger upphovsmannen en legal ensamrätt att förfoga över sitt verk. Rätten att förfoga över sitt verk består av två huvudsakliga utnyttjanden, 2 § 1 st. URL. Det ena är rätten att framställa exemplar av verket och innebär som huvudregel att all kopiering är otillåten utan upphovsmannens tillstånd. Enligt 2 § 2 st. URL innefattar exemplarrätten varje direkt eller indirekt samt tillfällig eller permanent framställning av verket och är helt oberoende av i

⁷ Se exempelvis Direktiv 2001/29/EG, Ingress skäl 5 och Prop. 2004/05:110, *Upphovsrätten i informationssamhället – genomförande av direktiv 2001/29/EG, m.m., del 1*, s. 43 f.

vilken form eller med vilken metod detta sker. Detta innebär således att även digitala kopior av exemplarrätten omfattas, oavsett dess ursprungliga form. Rätten att göra verket tillgängligt för allmänheten är den andra delen av förfoganderätten vilken består av rätten till överföring till allmänheten, rätten att framföra och visa verket offentligt samt rätten att sprida verket till allmänheten, 2 § 3 st. URL. Ett verk anses överfört till allmänheten när verket tillgängliggörs från en annan plats än där allmänheten kan ta del av det och inkluderar fall där enskilda själva kan avgöra varifrån och när de vill ta del av verket, 2 § 3 st. p.1 URL. Man avser med denna formulering särskilt tillgängliggörande av verk på Internet. Ensamrätten att förfoga över sitt verk som ovan beskrivits kallas för upphovsmannens ekonomiska rättighet. Upphovsmannen har utöver denna ekonomiska rättighet även en ideell rättighet vilken består av en käll- och namngivelsesrätt och en respekträtt, 3 § URL.⁸

Redan vid ett verks tillkomst uppstår upphovsrätt till verket. Skyddet är formlöst vilket innebär att ingen registrering eller andra liknande åtgärder är nödvändiga. Denna princip härleds ur Bernkonventionen och följer den ”civil law”-tradition som Sverige tillhör. Registrering är däremot i ”common law”-länder historiskt sett vanligen ett krav för att erhålla ett skydd.⁹ Så länge två verk är skapade helt oberoende av varandra har upphovsmannen lika rätt till sina verk trots verkens eventuella likheter, ensamrätten är således ingen prioritetsrätt.¹⁰

För att ett verk skall erhålla skydd enligt URL uppställs dock vissa krav, alla verk kan således inte erhålla skydd. Först och främst måste det finnas en person som skapat verket, en upphovsman. Detta följer av ”den som skapat...” i 1 § URL, vilket även innebär att det måste vara fråga om en bestämd fysisk person och inte en abstrakt personkrets, en juridisk person eller liknande.¹¹ För upphovsrättsligt skydd krävs att verket uppfyller vissa krav på originalitet och självständighet, även kallat verkshöjd. Verkshöjd är som begrepp inte identifierat i lagen men det innebär att verket måste uppfylla vissa krav på egenart och att det skall vara resultatet av ett individuellt andligt skapande.¹² Det innebär således att verket skall härröra från upphovsmannen själv och vara ett resultat av hans personliga, skapande insats. Det bör även påpekas att den mer specifika innebörden av begreppet verkshöjd är olika på olika litterära och konstnärliga områden. Det görs vid bedömningen av om originalitetskravet är uppfyllt

⁸ Olsson, H., ”Copyright”, s. 102 ff., 141 ff.

⁹ Levin, M., *Lärobok i immaterialrätt*, s. 66.

¹⁰ Levin, M., s. 68 f.

¹¹ Se karnov lagkommentar, www.westlaw.se, 2009-06-08

¹² Olsson, H., ”Copyright”, s. 66.

ingen kvalitativ bedömning.¹³ Skyddet får man för det utmärkande utförandet av verket och inte för själva idén, vilket innebär att skyddet utgör ett efterbildningsskydd.¹⁴

Det framgår av 1 § URL att det finns många olika kategorier av verk som kan omfattas av upphovsrätten varav musikverk, filmverk och datorprogram är några särskilt angivna exempel. Det upphovsrättsliga skyddet är giltigt i 70 år efter upphovsmannens död eller om det finns flera upphovsmän i 70 år efter den sist avlidnes dödsår, 43 § URL.

2.2.1 Inskränkningar

Det finns i URL även vissa inskränkningar i den ensamrätt som upphovsrätten medför, dessa gäller oberoende av upphovsmannens samtycke. De inskränkningar som är av störst vikt för denna uppsats/detta ämne är rätten att framställa tillfälliga exemplar av ett verk och rätten att för privat bruk framställa exemplar av ett verk.

Tillfälliga exemplar får framställas om framställningen utgör en integrerad och väsentlig del i en teknisk process och om exemplaren är flyktiga eller har underordnad betydelse i processen, 11 a § URL. Bara om det enda syftet med framställningen är att möjliggöra överföring i nät mellan tredje parter via en mellanhand är den tillåten. Syftet bakom inskränkningen är att mellanhänder som endast tillhandahåller tekniken för överföringsprocesser mellan andra aktörer, såsom Internetleverantörer, och privatpersoner som surfar på Internet och därmed tillfälligt lagrar information på datorn inte skall drabbas av något upphovsrättsligt ansvar.¹⁵ Denna typ av ansvarsfrihet för tillfällig mellanlagring finns även i E-handelslagen men ansågs vara otillräcklig dels på grund av att den inte rörde privatpersoner utan endast tjänsteleverantörerna, och dels för att villkoren för ansvarsfrihet inte är helt relevanta för den upphovsrättsliga regleringen. Om en exemplarframställning skulle hamna utanför 11 a § URL:s tillämpningsområde kan E-handelslagen täcka detta istället.¹⁶

Rätten att framställa exemplar för privat bruk regleras i 12 § URL. Denna rätt innebär att såväl filmverk som musikverk, men inte datorprogram, får kopieras i ett eller några få exemplar om dessa verk lovligen har tillgängliggjorts för allmänheten. Om den ursprungliga förlagan har framställts eller tillgängliggjorts i strid med 2 § URL gäller således inte den

¹³ Levin, M., s. 76 f. och karnov lagkommentar, www.westlaw.se, 2009-06-08

¹⁴ Levin, M., s. 69.

¹⁵ Prop. 2004/05:110, s. 91 ff. Se även Sanktionsdirektivet artikel 5.

¹⁶ Olsson, H., "Copyright", s. 185 f.

rätten. Dessa bestämmelser innebär följaktligen att upphovsmannen måste ha gett sitt samtycke till att hans/hennes verk tillgängliggjorts på Internet för att en nedladdning av verket på sin hårddisk skall vara laglig. Bestämmelsen om lovlig förlaga infördes i samband med implementeringen av Infosocdirektivet, trots att denna begränsning inte framgick av direktivet. Anledningen var att lagstiftare ifrågasatte rimligheten av att privatpersoner fritt skulle kunna utnyttja olagliga verksamheter som möjliggjort nedladdning av till exempel filmer och musik på Internet.¹⁷

2.2.2 Sanktioner och bevisning

Det mesta av den musik, film och de datorspel som fildelas över Internet är inte tillgängliggjorda med rättighetshavarens samtycke, vilket innebär att när fildelning sker begås så gott som alltid intrång i någons rättighet. Det finns i URL ett system av sanktioner av såväl straffrättslig som civilrättslig karaktär som rättighetshavare kan använda sig av när ett intrång begåtts i någon av dennes rättigheter. Regler om bland annat ansvar och ersättningsskyldighet finns i URL:s sjunde kapitel, huvudsakligen i 53-54 §§. Processuella regler om bevissäkring finns dels i rättegångsbalken, och dels i 56 § URL om intrångsundersökning. De nya regler som tillkom i och med Ipred-lagen kommer att redogöras för i avsnittet om Sanktionsdirektivet.

2.2.2.1 Sanktionsansvar

I enlighet med 53 och 57 §§ URL kan en intrångsgörare dömas till böter eller fängelse i högst två år om intrånget har begåtts uppsåtligt eller av grov oaktsamhet, vilket kan konstateras att det vanligtvis är fallet vid fildelning. Det är även möjligt att döma någon för försök eller förberedelse till intrång i enlighet med 23 kap. BrB. Normalt sett är det rättighetshavaren själv som måste ange brottet till åtal men åklagaren kan, om det är påkallat ur allmän synpunkt, väcka åtal i enlighet med 59 § URL.¹⁸ Det bör påpekas att det krävs fängelse i straffskalan för ett brott om det skall vara möjligt med husrannsakan, 28 kap. 1 § RB. Som nämnts ovan finns fängelse med i straffskalan för brott mot URL. Vid beslut om husrannsakan skall även göras en proportionalitetsbedömning, 28 kap. 3 a § RB.

Enligt 54 § URL är intrångsgöraren även skyldig att betala ersättning till rättighetshavaren för den skada denne förorsakats på grund av intrånget. Regler om vitesförbud finns i 53 b § 1 st.

¹⁷ Prop. 2004/05:110, s. 119 ff.

¹⁸ Vad gäller övriga immaterialrättsliga lagar, utom kretsmönsterlagen (9 §), krävs att det att åtal av särskilda skäl är påkallat ur allmän synpunkt.

URL, vilka innebär att på yrkande av rättighetshavaren kan intrångsgöraren eller den som medverkar till en åtgärd som innebär intrång vid vite förbjudas att fortsätta med intrånget. Medverkansansvaret följde av implementeringen av Infosocdirektivets artikel 8.3. Regeringen ansåg att genom att införa ett vitesförbud även inom ramen för ett medverkansansvar var nog för att uppfylla kravet på föreläggande mot mellanhänder.¹⁹ Frågan huruvida ett vitesförbud även skulle kunna riktas mot en mellanhand som inte medverkat till intrånget men vars tjänst använts framgår inte av Infosocdirektivet och ansågs således ligga utanför dess tillämpningsområde.²⁰ Om ett vitesförbud riktas mot en medverkansansvarig Internetleverantör skulle detta kunna leda till att denne förbjuds att tillhandahålla Internetuppkoppling i de delar det används i syfte att begå intrång, såsom genom fildelning. Enligt 53 b § 2 och 4 st. URL kan vitesförbud också meddelas interimistiskt om rättighetshavaren visar sannolika skäl för att ett intrång sker och ställer säkerhet för eventuell uppkommen skada för svaranden. Vad gäller mellanhänders ansvar vid interimistiskt vitesförbud gäller samma krav på medverkansansvar som i första stycket.

Det finns även tillgång till vissa civilrättsliga ingripanden, 55 och 57 §§ URL. Bestämmelserna innebär att den som vidtar en åtgärd som innebär intrång i någons upphovsrätt får tåla att egendom med viss anknytning till intrånget ändras, sätts i förvar, förstörs eller mot lösen lämnas ut till den som har lidit av intrånget men detta får endast ske om det anses vara skäligt. Syftet bakom åtgärderna är att förebygga en fortsatt kränkning av upphovsrätten och dessa åtgärder brukar kallas för skydds- eller säkerhetsåtgärder. Dessa bestämmelser är tillämpliga redan då ett intrång i objektiv mening föreligger och således oavsett om intrånget är straffbart eller kan leda till skadeståndsskyldighet. Det är den som lidit av intrånget som kan föra en talan om skyddsåtgärd, i enlighet med RB:s regler om talan i tvistemål.²¹

Utan att en identitet på intrångsgöraren är fastställd kan inga av de ovanstående sanktionsmöjligheterna göras gällande mot fildelare. Det stora problemet vid fildelning är, vilket nämnts tidigare, att rättighetshavarna inte kan identifiera intrångsgörarna på egen hand. Det är endast Internetleverantörerna som har denna information om vem som haft en viss IP-adress vid en given tidpunkt. Frågan och problemet har då varit hur rättighetshavarna kan få

¹⁹ Prop. 2004/05:110, s. 422 f. Dåvarande 53 a § blev nuvarande 53 b § URL.

²⁰ Prop. 2004/05:110, s. 342 f.

²¹ Prop. 2008/09:67, *Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG*, s. 73 ff.

ut informationen utan att initiera ett straffrättsligt förfarande, vilket man försökt komma till rätta med i och med införandet av nya Ipred-lagen.

2.2.2.2 Bevisning och informationsanspråk

Regler angående bevisning och erhållande av information är av processuell karaktär. Det finns för rättighetshavaren ett antal civilrättsliga bevissäkringsmedel att tillgå. I 38 kap. 2 § RB finns regler om processuell editionsplikt och innebär att en part under en pågående rättegång kan begära att få ut skriftlig bevisning, av relevans för målet, från motparten eller tredje man. Editionsplikten kan dock inte användas för att få ut information om fildelare eftersom ingen rättegång kan initieras om inte intrångsgöraren är identifierad och fildelare som regel är okända för rättighetshavaren.²² På grund av samma problem kan inte vittnesförhör och partsförhör användas för att identifiera intrångsgöraren. Bevisupptagning till framtida säkerhet enligt 41 kap. 1 § RB borde vara mer lämpat som bevissäkringsmedel eftersom en sådan sker innan en rättegång är inledd. Man kan dock endast använda sig av denna i syfte att få vetskap om en särskild omständighet och inte för att få vetskap om en helt ny omständighet. Det är således inte tillåtet att använda en bevisupptagning med syftet att identifiera en part i en framtida rättegång och detta alternativ faller därmed också bort.²³

En annan möjlighet för en rättighetshavare är att använda sig av reglerna om intrångsundersökning i 56 a-h §§ URL. Dessa infördes år 1998 för att uppfylla TRIPS artikel 50 om tillhandahållandet av snabba och effektiva interimistiska åtgärder.²⁴ De innebär att en rättighetshavare i ett civilrättsligt förfarande har möjlighet att begära ett genomförande av en undersökning för att säkra bevisning hos den som på goda grunder är misstänkt för att ha begått intrång eller för försök eller förberedelse till sådant intrång.²⁵ En intrångsundersökning kan inte riktas direkt mot tredje man utan endast vid verkställande av en intrångsundersökning mot en misstänkt intrångsgörare kan tredje man bli skyldig att lämna ut uppgifter. Men som nämnts kan detta inte ske när intrångsgöraren är en oidentifierad fildelare.²⁶ Det framgår av 56 a § 2 st. URL att det precis som vid husrannsakan, skall göras en proportionalitetsbedömning. Förfarandet liknar reglerna om husrannsakan i RB och kan därför närmast beskrivas som en civilrättslig husrannsakan.²⁷ Den information som en rättighetshavare kan få ut på egen hand

²² Se Ekelöf, P. O., Boman, R., *Rättegång häfte 4*, s. 216 f.

²³ Se Ekelöf, P. O., Boman, R., s. 247 f.

²⁴ Bengtsson, H., Lyxell, R., *Åtgärder vid immaterialrättsintrång*, s. 110 ff.

²⁵ Prop. 2008/09:67, s. 78

²⁶ Bengtsson, H., Lyxell, R., s. 120 f.

²⁷ Prop. 2008/09:67, s. 109.

har i stort sett begränsats till IP-adress och vilken Internetleverantör som tillhandahållit tillträdet. Innan införandet av Sanktionsdirektivet fanns det inga andra möjligheter utöver det straffrättsliga förfarandet att använda sig av för att identifiera den Internetanvändare som finns bakom respektive IP-adress. I samband med implementeringen av artikel 8.3 Infosocdirektivet ifrågasatte lagrådet huruvida Sverige faktiskt fullgjort sina åtaganden om att rättighetshavare skall ha en rätt att begära ett föreläggande mot mellanhänder. Regeringen hänvisade dock till bestämmelserna om medverkansansvar och till den kommande implementeringen av Sanktionsdirektivet.²⁸

3. Fildelning

Fildelningen har, som nämnts ovan, kommit med teknikens utveckling. Det bör framhållas att det inte endast är så att vi människor formar tekniken utan att tekniken även formar oss. Ramarna och strukturen för våra tankar, vårt sätt att kommunicera och leva fastställs av teknikens förutsättningar. Det är således så att teknikens förutsättningar och dess utveckling påverkar mycket eller i princip allt omkring oss, såväl rättsligt, kulturellt och normativt.

Nedan följer en översiktlig beskrivning av hur fildelningstekniken har utvecklats och hur det faktiskt går till när fildelning sker samt en redogörelse för begreppet fildelning. Det följer även en redogörelse av organisationer för och emot fildelning, av de två vilka varit de mest kända motpolerna och vars argument ofta framförts och haft betydelse i fildelningsdebatten.

3.1 Teknikens utveckling

I lite mer än hundra år har man använt olika tekniker för att spela in och distribuera musik. Tekniken har genomgått stora förändringar från de första grammofonskivorna till kassetterna till digital media och den har i stort angivit förutsättningarna för kulturens, exempelvis musikens, spridning. Detta har i sin tur markerat förutsättningarna för juridiken och således de rättigheter som anses följa med en upphovsmans verk.

För att det ska vara möjligt att fildela krävs det ett program som gör det möjligt för Internetanvändarna att hitta varandra och de filer som görs tillgängliga. Flera olika program och tekniker för att möjliggöra fildelning har utvecklats med tiden.

²⁸ Prop. 2004/05:110, s. 563 ff.

Napster var det första stora fildelningsprogrammet som gjorde det möjligt med fildelning av Mp3-filer. Tekniken gick ut på att filsökningar gjordes mot en central server som hade kontroll över alla användares listor av utdelade filer. Napsters centrala server stängdes 2001 ner, efter en rättslig prövning.²⁹

I princip all fildelning idag sker genom så kallad peer-to-peer-teknik (P2P). Denna teknik bygger på att Internetanvändarnas datorer ansluts till varandra med hjälp av olika program och att informationsutbytet sker direkt mellan Internetanvändarnas hårddiskar. Lagringen av de filer som delas sker således inte på några centrala servrar. Programmen kan baseras på olika protokoll för att möjliggöra filutbytet mellan datorerna i nätverken. De vanligaste protokollen är Direct Connect (DC) och BitTorrent. BitTorrent är en vidareutveckling av P2P-tekniken och bygger på att en fil delas upp i många små delar som delas mellan flera användare samtidigt. Samtidigt som en del av filen laddas ner så görs den tillgänglig för andra. Denna teknik medför att nedladdningen av filen blir effektivare och snabbare, vilket till mestadels beror på att tekniken inte är beroende av att en och samma användare är uppkopplad mot Internet och gör den fil som laddas ner tillgänglig.³⁰ Det bör här påpekas att det råder osäkerhet om vad som gäller juridiskt sätt vid sådan fildelning som sker genom BitTorrent-tekniken, detta eftersom det inte nödvändigtvis är hela upphovsrättsliga verk som görs tillgängliga och kopieras utan endast små delar av verken från många olika användare. Programmen som istället baseras på DC-tekniken innehåller även sökfunktioner för att hitta filerna hos respektive användare. Sådana funktioner finns inte hos BitTorrent-programmen utan där sker istället sökningen av filer via Internetsidor, såsom exempelvis www.piratebay.org.

För att fildelning av musik- och filmverk ska kunna ske krävs att verken görs om till datafiler. Datafilerna är komprimerade och tar avsevärt mindre plats än originalen, vilket medför en snabbare överföring. De vanligaste filformaten för musikfiler är Mp3 och för filmfiler AVI och MPEG.³¹

²⁹ DS2007:29, *Musik och film på Internet – hot eller möjlighet?*, s. 335.

³⁰ DS 2007:29, s. 335 f. och <http://sv.wikipedia.org>.

³¹ <http://en.wikipedia.org>

Det går vid fildelning inte att bestämma vilken dator som använts men man kan däremot identifiera en viss IP-adress³². Det finns både fasta och dynamiska IP-adresser. De dynamiska är de vanligaste och de innebär att Internetanvändaren får ett nytt nummer av sin Internetleverantör varje gång användaren kopplar upp sig mot Internet. Så länge uppkopplingen förblir obruten är numret dock detsamma.³³

3.2 Begreppet fildelning

Fildelning i sig innebär att filer tillgängliggörs för kopiering till andra datorer i samma datornätverk.³⁴ Det är något som sker dagligen över Internet när man är inne och surfar. För att kunna ta del av innehållet på en webbsida kommunicerar sidans server med Internetanvändarens dator och informationen överförs. I vardaglig bemärkelse menas dock med fildelning tillgängliggörande och kopiering av framför allt filmer, musik och datorprogram och detta oftast utan rättighetshavarnas tillstånd. All fildelning är således inte otillåten men det är just den olovliga fildelningen som jag lägger fokus på i denna uppsats och det är således denna som jag åsyftar när jag använder begreppet fildelning genom uppsatsen.

3.3 Organisationer för och emot fildelning

3.3.1 Antipiratbyrån³⁵

Svenska Antipiratbyrån (APB) bildades år 2001. medlemsbolagen består av producenter och distributörer av bio- och videofilm i Sverige. APB:s uppgift är att värna och främja medlemsbolagens intressen, nämligen deras upphovsrättigheter till deras filmer. Det är i detta syfte APB upplyser och informerar allmänheten om upphovsrättens betydelse för film- och datorspelsbolagen. APB fungerar även som ett gemensamt språkrör för film i upphovsrättsfrågor gentemot myndigheter och allmänheten samt företräder sina medlemmar vid rättsliga ärenden.

”Antipiratbyråns mål är att medlemsbolagen inom film och datorspelbranscherna ska få verka under normala marknadsekonomiska förutsättningar som vilka andra branscher som helst. Den som skapar en attraktiv film eller datorspel ska belönas, detta inte bara gynnar utan är i själva verket ett villkor för denna form av kultur.”

³² En IP-adress är det nummer som identifierar en dator som är uppkopplad mot Internet.

³³ DS 2007:19, *Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG*, s. 177.

³⁴ DS 2007:29, s. 335.

³⁵ Se hemsidan, <http://www.antipiratbyran.com>, 2009-06-15

APB har fått utstå mycket kritik för sina kontroversiella metoder, såsom för deras massutskick av varningsbrev, registrering av nedladdare samt spionage på Internetleverantören Bahnhof som misstänktes för piratkopiering.³⁶

3.3.2 Piratbyrå³⁷

Piratbyrå å andra sidan skapades år 2003. Piratbyrå ser sig inte i första hand som en organisation utan som en pågående konversation där de reflekterar kring kopiering, informationsinfrastruktur och digital kultur. Piratbyråns syfte är att stödja de som kopierar media och information fritt, alltså olovlig fildelning. Piratbyråns utgångspunkt är att eftersom datorernas framväxt gjort det möjligt att ge alla med Internet tillgång till all digital information ska denna utveckling inte hämmas av upphovsrätt eller annan immateriell egendom.³⁸

4. Sanktionsdirektivet³⁹

Direktiv 2004/48/EG om säkerställandet av skyddet för immateriella rättigheter (Sanktionsdirektivet) infördes som ett steg mot en ökad harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning inom immaterialrättsområdet. Tanken bakom direktivet är att det skall skapa en hög, likvärdig och enhetlig skydds nivå för immateriella rättigheter och utöka det skydd som redan existerar genom internationella konventioner, såsom TRIPS.⁴⁰ Direktivet har antagits med stöd av artikel 95 i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen och har således till syfte att undanröja hinder mot den fria rörligheten av varor och tjänster inom den inre marknaden. Det framhålls i direktivets ingress att immaterialrättsligt skydd är en grundläggande förutsättning för en framgångsrik inre marknad och att om det saknas effektiva medel för att skydda immateriella rättigheter så får det till följd att intresset för innovation och nyskapande samt investeringsviljan minskar.⁴¹

4.1 Bakgrund

Kommissionen utfärdade 1998 grönboken med titeln ”Att bekämpa varumärkesförfälskning och pirattillverkning på den inre marknaden”. Denna grönbok utgjorde grunden till

³⁶ Se <http://sv.wikipedia.org>, 2009-06-15

³⁷ Se hemsidan, <http://piratbyran.org>, 2009-06-15

³⁸ Se <http://sv.wikipedia.org>, 2009-06-15

³⁹ Direktiv 2004/48/EG, ”*The Intellectual Property Rights Enforcement Directive*” (IPRED).

⁴⁰ Direktiv 2004/48/EG, Ingress skäl 5-7 och 10.

⁴¹ Se direktivets ingresskäl 1 och 3.

Sanktionsdirektivet.⁴² Grönbokens syfte var att utreda varumärkesförfalskningens och pirattillverkningens ekonomiska konsekvenser på den inre marknaden, den existerande lagstiftningen på området och vilka förändringar som var påkallade samt huruvida gemenskapen skulle behöva gå in med insatser för att uppnå målen för den inre marknaden.⁴³ Ett av förslagen från kommissionen var att branschorganisationer skulle ges utökade befogenheter att bevaka sina rättigheter och utkräva information om intrång i dessa rättigheter, för att därigenom lättare kunna föra en civilrättslig talan om intrång. Denna information skulle exempelvis kunna omfattas av information om varornas ursprung och distributionskanaler.⁴⁴

Fokus i den ursprungliga grönboken låg inte på alla typer av intrång, utan det som diskuterades var främst fysiska produkter och intrång i de immateriella rättigheterna som tillhör dessa. Två år senare kom dock en uppföljning till grönboken där kommissionen belyste de ökade problemen med varumärkesförfalskning och pirattillverkning på internet.⁴⁵ Det var i detta andra dokument som kommissionen fastslog att det skulle utfärdas ett direktiv om skyddet för den immateriella äganderätten. Syftet med direktivet skulle vara att harmonisera den immaterialrättsliga lagstiftningen och att säkerställa en enhetlig skyddsnivå i samtliga medlemsländer.⁴⁶

Det utfärdades sedermera ett förslag till direktiv⁴⁷ för vidare diskussion. Detta förslag innehöll vissa kontroversiella bestämmelser, såsom att alla uppsåtliga intrång skulle straffsanktioneras och att rättighetshavare endast genom att hävda intrång skulle få rätt till privat information från misstänkta inblandade.⁴⁸ Det som avsågs omfattas av direktivet var dock endast intrång av affärsmässig karaktär eller intrång som orsakat rättsinnehavaren väsentlig skada.⁴⁹ År 2004, sex år efter att den första grönboken presenterades, utfärdades slutligen Sanktionsdirektivet.

⁴² KOM(98)569 slutlig. En grönbok är ett diskussionsunderlag som EG- Kommissionen utfärdar innan ett lagstiftningsarbete initieras i syfte att inhämta åsikter och kommentarer från berörda parter.

⁴³ KOM(98)569 slutlig, s. 7.

⁴⁴ KOM(98)569 slutlig, s. 14 ff.

⁴⁵ KOM(00)789 slutlig, s. 6.

⁴⁶ KOM(00)789 slutlig, s. 6-7. och KOM(03)46 slutlig, s. 4.

⁴⁷ KOM(03)46 slutlig.

⁴⁸ KOM(03)46 slutlig, Art 21 och Art 9.

⁴⁹ KOM(03)46 slutlig, Art 2.

4.2 Förhållandet till integritetsskyddet

Integritetsskyddet är något som hela tiden diskuteras och vägs mot rättighetshavarnas intressen. I Europakonventionens artikel 8 stadgas rätten till skydd för privatlivet. För att kunna ingripa i denna rättighet måste det finnas stöd i lag och det skall vara nödvändigt med hänsyn till exempelvis skyddet för andra personers rättigheter. Det finns en motsvarande princip i Regeringsformens 2 kap. 12 §. Det föreligger således en intressekonflikt. Rättighetshavarnas behov av att tillvarata sina rättigheter måste alltid vägas mot internetanvändarnas intresse av skyddet för den personliga integriteten.

Eftersom (olovlig) fildelning är en vanlig företeelse över Internet idag, uppstår frågan vilket skydd Internetanvändarna har mot att information om deras förehavanden och kommunikation på Internet lagras och lämnas ut. En del av informationen kan vara av stor betydelse och i många fall nödvändig för att identifiera personer som begår brott mot andras rättigheter och särskilt med tanke på brott som begås via Internet.

4.2.1 Mål C-275/06 (*Promusicae*)

EG-domstolen har i mål C-275/06 yttrat sig om tolkningen av Sanktionsdirektivet i förhållande till den EG-rättsliga regleringen på integritetsskyddsområdet. Avgörandet kom i januari 2008 och handlade om möjligheten för rättighetshavare att, enligt direktivet, begära föreläggande mot ett Internetbolag om att ge ut personuppgifter rörande viss datotraфик på Internet via tjänster som företaget hade tillhandahållit. Frågan var således om medlemsstaterna är förpliktade att föreskriva en skyldighet att lämna ut personuppgifter i tvistemål i syfte att skapa ett effektivt skydd för upphovsrätten.⁵⁰

Domstolen kom fram till att inget av direktiven som åberopats, däribland Sanktionsdirektivet, tvingar en medlemsstat att införa en skyldighet för mellanhänder att lämna ut personuppgifter i tvistemål i syfte att skapa ett effektivt skydd för upphovsrätten. Detta på grund av att det i alla direktiven finns begränsningar innebärande att utlämnande av information inte får påverka lagbestämmelser om behandlingen av personuppgifter. Domstolen påpekar dock att varje medlemsland vid implementeringen av direktiven och med beaktande av proportionalitetsprincipen, måste tolka dessa så att en korrekt balans mellan de grundläggande rättigheterna uppnås.⁵¹

⁵⁰ Mål C-275/06, punkt 41.

⁵¹ Mål C-275/06, punkt 61-70.

4.2.1.1 Sanktionsdirektivet vs. E-handelsdirektivet⁵²

Som nämnts ovan kom följaktligen domstolen i målet *Promusicae* fram till att inga av de åberopade direktiven innebar att medlemsstaterna måste göra mellanhänder skyldiga att lämna ut personuppgifter. Domstolen påpekade dock att de skall tolkas så att det uppstår en korrekt balans mellan de olika grundläggande rättigheter som åtnjuter skydd enligt gemenskapens rättsordning.⁵³ Däremot gav domstolen inga riktlinjer för hur denna korrekta balans skall uppnås, utan lämnade över denna största och mest komplicerade uppgift åt medlemsstaterna.

Ett av de andra direktiv som, jämte Sanktionsdirektivet, åberopades i målet var E-handelsdirektivet⁵⁴. Detta direktiv introducerade en villkorlig ansvarsfrihetsregim för tjänsteleverantörer, då det handlar om enbart vidarebefordran (artikel 12), cachning (artikel 13) eller värdtjänster (artikel 14). I artikel 15 fastställs dessutom att medlemsländerna inte får ålägga en allmän skyldighet att, i samband med de nämnda tjänsterna, övervaka informationen som överförs eller lagras och inte heller någon skyldighet att aktivt efterforska fakta eller omständigheter som kan tyda på olaglig verksamhet. Däremot tillåter direktivet enligt artikel 15.2 att medlemsstaterna föreskriver skyldigheter för tjänsteleverantörerna att omedelbart informera de behöriga myndigheterna om påstådd olaglig verksamhet eller på begäran av de behöriga myndigheterna lämna information som möjliggör en identifikation av leverantörernas tjänstemottagare, med vilka de ingått lagringsavtal. Direktivet påverkar inte heller möjligheten för domstol eller administrativ myndighet att i enlighet med medlemsstaternas rättssystem kräva att tjänsteleverantören upphör eller förhindrar en överträdelse.⁵⁵

Syftet med ansvarsfrihetsbestämmelserna är att mellanhänder inte skall drabbas av ett orimligt stort ansvar, vilket skulle riskera att hämma informationssamhällets utveckling. Andra syften är att öka tryggheten och rättssäkerheten samt att genom tydliga och gemensamma regler på den inre marknaden, avlägsna hinder för den fria rörligheten. Anledningen till dessa ansvarsfrihetsregler var inte enbart praktiska utan även av hänsyn till rätten till fri kommunikation och att uttrycka sig över Internet.⁵⁶ E-handelsdirektivets syfte är således att inte blanda in mellanhänder i någon stor utsträckning. Detta till skillnad mot

⁵² Diskussionen nedan blir följaktligen densamma vad gäller svenska Ipred-lagen och E-handelslagen.

⁵³ Mål C-275/06, punkt 70.

⁵⁴ Direktiv 2000/31/EG, "Direktiv om elektronisk handel".

⁵⁵ Se direktiv 2000/31/EG, artikel 12.3, 13.2 och 14.3.

⁵⁶ Se direktiv 2000/31/EG, ingresskälan och prop. 2001/02:150, s. 87 f.

Sanktionsdirektivets syfte, som i stort sett är just att använda sig av mellanhänder för att komma åt information. Här möts följaktligen två motstående intressen och frågan är hur det dilemma skall lösas. De nya regler som införts i och med Sanktionsdirektivet kan därmed hota den neutrala status som syftet var att mellanhänder skall ha samt även hota rätten till privatliv och yttrandefrihet. Detta skulle ytterligare förstärkas om regler skulle införas som innebär att mellanhänderna har en skyldighet att exempelvis spara information och ha en övervakande roll. Vilken ställning Sanktionsdirektivet kommer att få gentemot E-handelsdirektivet återstår att se, det är upp till domstolarna att söka efter balansen mellan de olika rättigheterna och syftena som EG-domstolen inte gav någon klarhet i. Vilka intressen som ”vinner” får således framtiden utvisa.⁵⁷

4.3 Direktivets innehåll

4.3.1 Allmänt

Det som blev det slutliga direktivet skiljer sig på många sätt från det ursprungliga förslaget till direktiv som framlades av Kommissionen. Det slutgiltiga direktivet innehåller färre av de rättighetshavarvänliga sanktioner som förslaget innehöll, eftersom förslaget bemöttes av enorm kritik från olika civilrättsorganisationer i Europa och USA.⁵⁸ Det är även så att de straffrättsliga bestämmelserna blev helt borttagna men ligger nu istället till grund för utarbetandet av ett andra sanktionsdirektiv.⁵⁹ Men även om man på många sätt backade i jämförelse med förslaget så utvidgades direktivets tillämpningsområde till att omfatta alla sorters intrång, detta inklusive fildelning mellan privatpersoner.⁶⁰

Man kan härmed se direktivet som en kompromiss mellan branschorganisationer och rättighetsinnehavare å ena sidan och civilrättsorganisationer och internetleverantörer å andra sidan.⁶¹ Istället för en total harmonisering av rättsområdet så blev det till slut frågan om ett minimidirektiv, vilket framgår av artikel 2.1 samt artikel 16. Detta innebär att medlemsstaterna får föreskriva om åtgärder och förfaranden som är mer gynnsamma för rättighetshavaren än de som följer av direktivet. Det stadgas i artiklarna 2.2 och 2.3 att Sanktionsdirektivets implementering inte skall påverka EG-rättsliga specialbestämmelser på

⁵⁷ Se Coudert, F., Werkers, E., *In The Aftermath of the Promusicae Case: How to Strike the Balance*, s. 1 ff.

⁵⁸ Kierkegaard, S. M., *Taking a sledgehammer to crack the nut: The EU Enforcement Directive*, s. 488 ff.

⁵⁹ KOM/06/0168 slutlig. Detta andra sanktionsdirektiv kallas ofta för IPRED 2.

⁶⁰ Veddern, M., *The Enforcement Directive 2004/48/EC – A further step in the harmonisation of IP laws in Europe*, s. 1 ff.

⁶¹ Meller, P., *EU backs deal on copyright piracy*.

upphovsrättens område eller andra direktiv, såsom Infosocdirektivet⁶², och medlemsstaternas internationella åtaganden, såsom genom TRIPS.

Direktivet består inte endast av sanktionsbestämmelser utan även av processuella bestämmelser. Man nämner särskilt vikten av att säkerställa att det finns effektiva medel för att säkra bevisning, ingresskäl 20.

Många av direktivets bestämmelser anses redan vara implementerade i många medlemsstater, delvis på grund av Infosocdirektivets införlivande i de olika rättsordningarna men även på grund av TRIPS- avtalet.

4.3.2 Åtgärder, förfaranden och sanktioner

Direktivet kan sägas ge uttryck för två slag av normer, nämligen regler och principer. Reglerna utgör normer som tillämpas antingen eller, medan principerna istället tillämpas mer eller mindre. Dessa hänför sig antingen till processuella frågor eller till sanktionerna.⁶³

De processregler som ingår i direktivet handlar främst om bevisning. Dessa är edition (artikel 6), bevissäkring/intrångsundersökning (artikel 7), rätten till information (artikel 8) och även upphovsrättspresumtionen om vem som skall presumeras som rättighetsinnehavare (artikel 5) syftar till att säkra bevisning eller annars reglera bevisningen i intrångsprocessen.⁶⁴ Skälet till att reglerna om bevisning framträder så kraftigt i direktivet anges vara att det måste finnas effektiva medel för att lägga fram, inhämta och skydda bevisning, eftersom det är denna som är avgörande vid fastställandet av om ett intrång föreligger.⁶⁵ Övriga processregler är talerätten i artikel 4 samt artikel 14 om rättegångskostnader.

De sanktionsregler som återfinns i direktivet är förelägganden/”förbudsdom” (artikel 11), skadestånd (artikel 13), korrigeringsåtgärder (artikel 10), offentliggörande av domstolsavgöranden (artikel 15), alternativa åtgärder (artikel 12) samt interimistiska åtgärder (artikel 9).

Processprinciperna innebär i kort att man föreskriver rättvisa, billiga och snabba processer. Vad gäller sanktionerna så anges att de skall vara effektiva, proportionella och avskräckande

⁶² Direktiv 2001/29/EG.

⁶³ Se Norrgård, M., *Sanktionsdirektivet och dess genomförande i Finland*, NIR 2006, s. 584.

⁶⁴ Se Norrgård, M., NIR 2006 s. 585.

⁶⁵ Direktivets ingresskäl 20.

samt att de skall tillämpas så att hinder för lagenlig handel inte uppkommer och så att missbruk inte sker.⁶⁶ Av betydelse är även att det anges i ingresskäl 17 att man även skall beakta omständigheterna i det enskilda fallet.

De största förändringarna som direktivet innebär i svensk rätt är ”skampålen” offentliggörande av domstolsavgöranden samt rätten till information samt som redogörs för nedan i avsnitt 4.4.3.1 respektive 4.4.3.2.

4.4 Sverige och dess implementering av Sanktionsdirektivet

Sanktionsdirektivet skulle vara implementerat av samtliga medlemsstater senast den 29:e april 2006. Sverige följde dock inte denna tidsfrist, liksom de flesta andra medlemsstaterna, utan implementeringen skedde först i och med ikraftträdandet av den så kallade Ipred-lagen den 1 april 2009⁶⁷.

Genom en dom den 15 maj 2008 fastställde Europeiska gemenskapernas domstol att Sverige underlåtit att uppfylla sina skyldigheter enligt Sanktionsdirektivet. Detta eftersom Sverige inte inom den föreskrivna tidsfristen implementerat direktivet genom att anta alla de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet.⁶⁸ Regeringen lät utfärda promemorian ” Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område - genomförande av direktiv 2004/48/EG”⁶⁹, vilket ledde till propositionen 2008/09:67 som i sin tur ledde till det slutgiltiga genomförandet av direktivet.

En anledning till att Sverige var sena med implementeringen av direktivet kan vara att Regeringen avvaktade domen i ovannämnda mål.⁷⁰ I utredningen⁷¹ antyds på flera håll att man förväntade sig att EG-domstolen i domen skulle komma fram till att Sanktionsdirektivet skulle äga företräde och således ålägga Internetleverantörerna en skyldighet att lämna ut information.⁷²

⁶⁶ Direktivets artikel 3.

⁶⁷ Lag (2009:109) om ändring i lagen (1960:729) om upphovsrätt till litterära och konstnärliga verk.

⁶⁸ Mål C-341/07.

⁶⁹ DS 2007:19.

⁷⁰ Mål C-275/06.

⁷¹ DS 2007:19.

⁷² DS 2007:19, s. 176 och 194.

4.4.1 Redan implementerade föreskrifter

Av bestämmelserna i direktivet är det flera som Sverige anser sig redan ha implementerat i och med Infosocdirektivets införlivande i svensk rätt. En del bestämmelser har även sedan tidigare varit en del av den svenska upphovsrätten. Skälen till varför Sverige redan anser sig ha implementerat delar av direktivet anges i den promemoria, DS 2007:19, som regeringen låtit utfärda med anledning av Sanktionsdirektivets implementering samt i propositionen⁷³.

4.4.1.1 Artikel 4 Sanktionsdirektivet

Av artikel 4 i direktivet följer att det är innehavaren av en rättighet som skall ges möjlighet att göra gällande de åtgärder som direktivet ger rätt till. Det anges i ingressens skäl 18 att även branschsammanlutningar som har direkt intresse i en rättighet också bör ha rätt att göra gällande dessa åtgärder men det är enligt artikel 4 upp till medlemsstaterna att avgöra huruvida dessa andra aktörer skall erhålla en sådan rätt. Man anser att branschorganisationer som förfogar över rättigheter enligt svensk rätt har långtgående rättigheter att göra gällande åtgärder vid intrång varvid ingen lagändring behövs i detta avseende.⁷⁴

4.4.1.2 Artikel 5 Sanktionsdirektivet

Presumptionsregeln i artikel 5 är densamma eller ger i vart fall i svensk rätt rättighetshavare en bättre position, vilket är tillåtet enligt direktivet och någon ändring behövdes således inte där.⁷⁵ Det ansågs inte heller behövas några lagändringar i svensk rätt med anledning av artikel 6 i direktivet. Detta eftersom svensk rätt, genom reglering och praxis, ger parterna möjlighet att under pågående rättegång få tillgång till sådan bevisning som avses i direktivet.⁷⁶

4.4.1.3 Artikel 7 Sanktionsdirektivet

Enligt artikel 7 Sanktionsdirektivet kan bevisning säkras genom att domstolen, efter att en part lagt fram skälig bevisning om att ett immaterialrättsintrång föreligger, beslutar om interimistiska åtgärder på sökandens begäran. Sådana interimistiska åtgärder är inte begränsade till den potentiella intrångsgöraren utan dessa kan även drabba tredje man som innehar bevisning av värde, exempelvis uppgifter om fildelare. Enligt utredaren motsvaras detta bevissäkringsmedel av de svenska reglerna om intrångsundersökning vilket innebär att Internetleverantörens skydd mot interimistiska åtgärder för att identifiera en intrångsgörande Internetanvändare kvarstår. Den enda förändringen som föreslogs var att införa en uttrycklig

⁷³ Prop. 2008/2009:67.

⁷⁴ DS 2007:19, s. 126 ff. och prop. 2008/09:67, s. 95 ff.

⁷⁵ Prop. 2008/09:67, s. 100 ff.

⁷⁶ Prop. 2008/09:67, s. 105 ff.

bestämmelse om att intrångsundersökning även kan utföras hos den som medverkar till en olaglig åtgärd.⁷⁷ Vad gäller artiklarna 9.2 - 9.7 i direktivet ansågs de svenska bestämmelserna om kvarstad och civilrättsligt beslag redan uppfylla direktivets krav.⁷⁸

4.4.1.4 Artikel 11 Sanktionsdirektivet

I artikel 11 i Sanktionsdirektivet föreskrivs en rätt för rättighetshavaren att begära ett föreläggande mot en intrångsgörare med förbud att fortsätta med intrånget. Detta kan ske när den behöriga rättsliga myndigheten fastställt att ett intrång begåtts och kan förenas med vite om så föreskrivs. Det anges även uttryckligen att föreläggandet också kan riktas mot mellanhänder vars tjänster utnyttjas av tredje man för att begå intrång, detta för att avvärja oklarheter angående Infosocdirektivets artikel 8.3.⁷⁹ I och med implementeringen av Infosocdirektivet infördes en bestämmelse om vitesförbud i upphovsrättslagen som ger sökanden rätt att ansöka om ett vitesföreläggande mot en mellanhand som i objektiv mening kan anses ha medverkat till ett intrång.⁸⁰ Man gjorde i förarbetena samma bedömning angående Sanktionsdirektivet som man gjorde angående Infosocdirektivet och möjligheten att rikta ett föreläggande mot en mellanhand som inte kan tillskrivas ett medverkansansvar. Eftersom det av Sanktionsdirektivets bestämmelser inte behövs ett ställningstagande i frågan samt att det ger upphov till svåra intresseavvägningar valde man i förarbetena att inte närmare ta ställning i frågan.⁸¹ Därmed föreslogs ingen rätt för en rättighetshavare att begära ett föreläggande mot exempelvis en Internetleverantör så länge denna inte medverkat till intrånget och således uppfyllt rekvisiten för medverkansansvar enligt brottsbalken.

4.4.1.5 Artikel 9 Sanktionsdirektivet

I artikel 9 i Sanktionsdirektivet regleras en liknande rätt till vitesföreläggande men avseende rätten till interimistiska åtgärder för att stoppa ett omedelbart förestående immaterialrättsintrång eller ett påstått påbörjat intrång. Enligt artikel 9.1 a får ett interimistiskt föreläggande även utfärdas mot en mellanhand vars tjänster utnyttjas av tredje man i syfte att begå intrång. Det krävdes dock enligt förarbetena även här medverkan för att mellanhanden skall kunna drabbas av interimistiska åtgärder.⁸²

⁷⁷ Prop. 2008/09:67, s. 112 ff.

⁷⁸ Prop. 2008/09:67, s. 178 ff.

⁷⁹ Norrgård, M., *Immaterialrättens sanktionssystem och Enforcement-direktivet*, MIR 2004, s. 449.

⁸⁰ DS 2007:19, s. 222 ff., prop. 2008/2009:67, s. 193 ff. och 53 b § URL

⁸¹ DS 2007:19, s. 223 f. och prop. 2008/09:67, s. 193 ff.

⁸² DS 2007:19, s. 239 och prop. 2008/09:67, s. 202.

4.4.1.6 Artikel 10 Sanktionsdirektivet

Artikel 10 i direktivet innehåller bestämmelser om åtgärder med intrångsgörande varor och hjälpmedel. I svensk rätt innehåller de immaterialrättsliga lagarna redan sådana korrigeringsåtgärder som innebär att ”en domstol, efter vad som är skäligt, får besluta att åtgärder ska vidtas med de varor som har konstaterats göra intrång i en immateriell rättighet och med vissa hjälpmedel som har använts för att skapa eller tillverka dessa varor”. Dessa åtgärder syftar till att förebygga fortsatt intrång. Svensk rätt skiljde sig dock från direktivet på några punkter. Vad man utifrån detta förändrade var bland annat att åtgärderna inte längre endast kan vidtas i syfte att förebygga fortsatt intrång eller missbruk, att det även skall gälla försök och förberedelse samt att det skall vara möjligt att ingripa även mot hjälpmedel som kan användas för annat än att begå intrång.⁸³

4.4.1.7 Artikel 12-14 Sanktionsdirektivet

Artikel 12 i direktivet angående alternativa åtgärder ansågs i förarbetena redan tillgodosedd i svensk rätt genom att innehavaren av olovliga exemplar i vissa fall kan få rättens tillstånd att förfoga över exemplaren. Det ändrades enbart på så sätt att de endast är tillämpliga när personen i fråga har handlat i god tro, vilket är ett krav enligt direktivet om en medlemsstat väljer att ha en sådan bestämmelse.⁸⁴

Det enda som förändrades angående skadestånd enligt artikel 13 i direktivet var ett förtydligande av de omständigheter som skall beaktas vid bedömningen.⁸⁵ Det ansågs inte heller behövas några förändringar avseende rättegångskostnader till följd av artikel 14 i direktivet.⁸⁶

4.4.2 Föreskrifter som påkallade lagändring

4.4.2.1 Artikel 8 Sanktionsdirektivet

En av föreskrifterna i direktivet som enligt förarbetena påkallade en förändring i svensk rätt är artikel 8 som reglerar rätten till information, vilket även är en av de största nyheterna i direktivet. Det fanns tidigare i svensk rätt ingen bestämmelse som ger en rättighetshavare rätt att förhöra svaranden och andra personer om intrångsprodukternas distributionskanaler och

⁸³ Prop. 2008/09:67, s. 210 ff.

⁸⁴ Prop. 2008/09:67, s. 223.

⁸⁵ Prop. 2008/09:67, s. 227.

⁸⁶ Prop. 2008/09:67, s. 236 f.

priser, det vill säga varifrån produkterna kommer, vart de är på väg, i vilka kvantiteter samt till vilket pris.

Enligt artikel 8.1 skall käranden ges en rätt att få ut information om de intrångsgörande varornas eller tjänsternas ursprung och distributionsnät, genom en berättigad och proportionell begäran hos en behörig rättslig myndighet. Enligt artikel 8.1 c kan sådan information även krävas av en person som ”har befunnits i kommersiell skala tillhandahålla tjänster som använts i intrångsgörande verksamhet”.

Artikeln är svårtolkad, vilket gör ett genomförande komplicerat med en klar risk för oväntade konsekvenser vid tillämpningen av bestämmelsen. En av de saker som gör artikeln svårtolkad är att det stadgas att begäran om information skall ske i samband med en rättegång om immaterialrättsintrång. Det framgår härav inte helt klart vad som avses och om upplysningsplikt föreligger redan under rättegången.⁸⁷ Det är således oklart vad som menas med ”i samband med en rättegång om immaterialrättsintrång”. Det torde anses klart att sambandskriteriet är uppfyllt efter att det konstaterats att svaranden gjort sig skyldig till ett intrång men det framgår inte av direktivet om domstolarna skall ha rätt att lämna ett beslut under rättegången innan det fastställts att ett intrång ägt rum. Något som skulle kunna innebära att bestämmelsen skall tolkas som att ett informationsbeslut skall kunna ges även under rättegången är att skrivsättet skiljer sig från vad som anges i andra bestämmelser i direktivet. I exempelvis bestämmelserna om korrigeringsåtgärder anges att varorna har konstaterats göra intrång och således kan åtgärderna endast vidtas i eller efter en bifallande intrångsdom. Men det är oklart hur långtgående slutsatser man egentligen kan dra av dessa skillnader i skrivsättet.⁸⁸

4.4.2.2 Artikel 15 Sanktionsdirektivet

I artikel 15 i direktivet föreskrivs att medlemsstaterna skall se till att de rättsliga myndigheterna, i mål om immaterialrättsintrång, på begäran av sökanden och på intrångsgörarens bekostnad får förordna om lämpliga åtgärder för att sprida information om avgörandet. I ingressens skäl 27 anges att ett offentliggörande är av värde som en kompletterande åtgärd för att avskräcka framtida intrångsgörare samt för att öka medvetenheten hos allmänheten i stort. Offentliggörande anses allmänt vara ett effektivt sätt

⁸⁷ Se Norrgård, M., NIR 2006, s. 586 f.

⁸⁸ Se Norrgård, M., NIR 2004, s. 464.

att informera allmänheten på och en bra avskräckningsmetod när det gäller immaterialrättsintrång.⁸⁹

4.4.3 Ändringen i svensk rätt

Som påpekats ovan uppfyllde Sverige tidigare inte de krav som följer av artikel 8 i direktivet. För att göra detta krävdes att det i svensk rätt infördes bestämmelser som ger innehavare av immateriella rättigheter en rätt till information om intrångsgörande varors och tjänsters ursprung och distributionsnät.⁹⁰ Man föreslog därför i förarbetena att 53 § URL skulle utvidgas med nya underparagrafer. Paragraferna c-g beskriver villkoren för ett så kallat informationsföreläggande. Paragraf h innehåller det nya ”skamstraffet” eller ”skampålen”, offentliggörande av domstolsavgöranden enligt artikel 15 i direktivet, som inte heller fanns i svensk rätt tidigare.

4.4.3.1 Offentliggörande av domstolsavgöranden (”Skampålen”)

Införandet av artikel 15 i direktivet återfinns i 53 h § URL. Det påpekades i propositionen att alla domar i Sverige är offentliga i dess helhet, se 12 kap. 4 § Sekretesslagen, men att svensk rätt inte ger domstolen någon möjlighet att ålägga en intrångsgörare att offentliggöra en dom eller bekosta sådana åtgärder. Man ansåg därför det vara nödvändigt att föra in en sådan bestämmelse som innebär att domstolen kan besluta om lämpliga åtgärder för att sprida information om domar i mål om immaterialrättsintrång och att sådana åtgärder åtminstone skall kunna innefatta att domen anslås och publiceras på intrångsgörarens bekostnad. Genom uttrycket lämpliga åtgärder ges domstolen möjlighet att anpassa åtgärderna efter omständigheterna i det enskilda fallet, vilket anses uppfylla de krav direktivet ställer. Bestämmelsen anses endast gälla avgöranden i själva intrångsfrågan genom dom, vilket även stöds av direktivets skäl 27 där det sägs att syftet med åtgärderna är att avskräcka framtida intrångsgörare och att öka medvetenheten bland folket. Det är käranden i målet om intrång som kan yrka på beslut om en sådan åtgärd och åtgärderna skall vidtas på intrångsgörarens bekostnad. Man konstaterade att intrångsgörare skulle inbegripa även medverkande för att det immaterialrättsliga sanktionssystemet bör vara konsekvent. Det är oklart i direktivet vad som inbegrips i definitionen av intrångsgörare men man ansåg i förarbetena att om inbegripandet av medverkande skulle innebära en avvikelse från direktivet så är den till fördel för rättighetshavaren och därmed tillåten enligt artikel 2.1.⁹¹

⁸⁹ KOM (2003) 46 slutlig, s. 23.

⁹⁰ Se DS 2007:19, s. 170 f. och prop. 2008/09:67, s. 128 f.

⁹¹ Prop. 2008/09:67, s. 238 ff.

4.4.3.2 Informationsföreläggande

Enligt nuvarande 53 c § URL skall en intrångsgörare eller medverkansansvarig kunna åläggas att, vid vite, ge ut information om fildelare till upphovsmannen eller upphovsmannens rättsinnehavare eller den som på grund av upplåtelse har rätt att utnyttja verket. Ett föreläggande kan också riktas mot den som i kommersiell skala tillhandahållit en tjänst, exempelvis en elektronisk kommunikationstjänst, som har använts vid intrånget. Skyldigheten att lämna ut information är särskilt ämnat att omfatta Internetleverantörer, vilket indikeras av termen elektronisk kommunikationstjänst.⁹² Man kan härleda definitionen av kommersiell skala ur Sanktionsdirektivets ingresskäl 14, vilken anger att kommersiella handlingar är sådana som utförs i syfte att uppnå en direkt eller indirekt kommersiell eller ekonomisk fördel. Detta utesluter i allmänhet handlingar som utförs av slutkonsumenter i god tro.⁹³

För att ett föreläggande skall utfärdas av domstolen krävs varken att sökanden identifierar intrångsgöraren eller att intrånget skett uppsåtligen eller av grov oaktsamhet. Det räcker att sökanden visar sannolika skäl för att någon har gjort ett intrång, 53 c § URL. Det är tillräckligt att det föreligger sannolika skäl för att det i objektiv mening har begåtts ett intrång eller överträdelse.⁹⁴ Enligt direktivet skall domstolen ha konstaterat att ett intrång begåtts, vilket innebär att Sverige vid implementeringen sänkt beviskravet jämfört med direktivet. Detta innebar en förändring från förslaget i promemorian där ett normalt beviskrav ansågs vara det bästa ur rättssäkerhetssynpunkt.⁹⁵ Förklaringen till att man frångick promemorians förslag var att man ansåg det föreligga övervägande skäl för ett sänkt beviskrav, att en sådan reglering skulle passa in bättre i det svenska systemet och innebära att informationsföreläggandets bevisverkan i en efterföljande rättegång mot intrångsgöraren minskade. Det ansågs dessutom att det skulle göra bestämmelsen mer effektiv i fråga om annat än ren kopiering av någon annans skyddade prestationer. Slutligen påpekades att det inte strider mot direktivet eftersom det vore en avvikelse till fördel för rättighetshavaren, artikel 2.1 direktivet.⁹⁶ Utöver det redan nämnda krävs även att sökanden visar att personen i fråga tillhör någon av de personkretsar som uppräknas i 53 c § andra stycket, vilket inte torde skapa några större bevissvårigheter i fråga om Internetleverantörer.⁹⁷

⁹² DS 2007:19, s. 175 f.

⁹³ Prop. 2008/09:67, s. 261.

⁹⁴ Prop. 2008/09:67, s. 259.

⁹⁵ DS 2007:19, s. 190 f.

⁹⁶ Prop. 2008/09:67, s. 149 ff.

⁹⁷ Prop. 2008/09:67, s. 145 f.

Med intrång avses även intrång på försöks- eller förberedelsestadiet. Ansökan om ett informationsföreläggande får göras av rättighetshavarna, vilka är upphovsmannen, annan rättsinnehavare eller licenstagare.⁹⁸

Som redan nämnts är rätten till information särskilt riktad mot Internetleverantörerna. Om sökanden uppfyller beviskravet kan Internetleverantören föreläggas att ge ut information om vilken eller vilka abonnenter som står bakom de IP-nummer som har använts vid fildelning. Informationen kan exempelvis omfatta namn och adresser till dessa abonnenter, 53 c § tredje stycket URL. Eftersom tystnadsplikten i 6 kap. 20 § LEK är underordnad annan lagstiftning har informationsföreläggandet företräde framför tystnadsplikten.⁹⁹ Någon skyldighet att ge ut information uppkommer emellertid inte förrän domstolen beslutat att så skall ske. Det framgår inte av artikel 8 i Sanktionsdirektivet huruvida rätten till information uppkommer först efter att behörig rättslig myndighet har beslutat därom eller om rätten ses som en materiell rätt som gäller redan innan ett beslut är fattat. I det sistnämnda fallet skulle Internetleverantören vara tvungen att själv göra en rättslig bedömning av huruvida information skall lämnas ut eller inte. En felbedömning skulle kunna innebära att Internetleverantören blir ersättningsskyldig som den förlorande parten i målet, antingen för brott mot tystnadsplikten eller för att ha vägrat att lämna ut information. Detta ansågs i förarbetena vara en alltför betungande börda för innehavaren av informationen och man konstaterade således att det, av rättssäkerhetsskäl, skall krävas att en skyldighet att lämna ut information uppstår först när en domstol beslutat detta.¹⁰⁰

Ansökan om ett informationsföreläggande kan ske både under en pågående intrångsrättegång och separat, utan att talan om intrång är väckt. Sanktionsdirektivet ger inte denna dubbla möjlighet till information, där rätten till information skall kunna meddelas ”i samband med rättegång om immaterialrättsintrång”. Detta indikerar att den nya svenska bestämmelsen går längre än vad direktivet kräver. Det påpekades dock att innebörden av ”i samband med en rättegång” är högst oklar och att även om man går längre är det till fördel för rättighetshavarna och är således tillåtet enligt artikel 2.1. Man ansåg i förarbetena att det finns stora nackdelar med att begränsa det till pågående rättegång och att den nya regleringen blir tydlig samt passar in i det svenska systemet. Man ansåg det vara nödvändigt för att talan om

⁹⁸ Prop. 2008/09:67, s. 129 f.

⁹⁹ Prop. 2008/09:67, s. 143.

¹⁰⁰ Prop. 2008/09:67, s. 144 f.

intrång vid fildelning skall kunna väckas eftersom att talan inte kan väckas förrän man har en identifierad intrångsgörare. En rätt att få ut information endast under pågående rättegång skulle belasta andra rättegångar på ett sätt som inte är relevant för målens avgörande och det skulle dessutom vara oförenligt med svenska processregler om relevant bevisning.¹⁰¹

Ett beslut om informationsföreläggande får enligt 53 d § meddelas endast om skälen för åtgärden uppväger den olägenhet eller de men i övrigt som åtgärden innebär för den som drabbas av den eller för något annat motstående intresse. Denna proportionalitetsprincip slås även fast i Sanktionsdirektivets artikel 3.2.

Enligt 53 g § URL skall rätten till information enligt 53 § ha företräde framför skyddet av personuppgifter enligt 21 § PUL. Detta är särskilt intressant eftersom 21 § PUL förbjuder behandling av personuppgifter om lagöverträdelser som innefattar brott, utan särskilt beviljat undantag. 53 g § gör det möjligt för vem som helst att samla in sådana uppgifter men endast om det är nödvändigt för att ett rättsligt anspråk skall kunna fastställas, göras gällande eller försvaras. Den ger alltså inte rättighetshavaren någon rätt att upprätta ett systematiskt register över sådana Internetanvändare som misstänks syssla med exempelvis olovlig fildelning.¹⁰²

¹⁰¹ Prop. 2008/09:67, s. 145 ff. och DS 2007:19, s. 172 ff.

¹⁰² Prop. 2008/09:67, s. 172 f. och 269.

5. Rättssociologi

Rättssociologi kan enkelt uttryckt ses som den samhällsvetenskapliga gren som sätter rätten i ett samhällsperspektiv och fokuserar på hur samhället påverkar rätten och hur gällande rätt kan påverka samhällets normer och värderingar. Man undersöker med andra ord förhållandet mellan rätten och samhället. Enligt Hydén består det rättssociologiska kunskapsfältet i integrationen av å ena sidan samhälleliga orsaker respektive konsekvenser, å andra sidan rättsliga företeelser. Således kan rättssociologin sägas handla om att man undersöker rättsliga företeelser med hjälp av samhällsvetenskapliga teorier och metoder.¹⁰³ Rättssociologin är enligt Håkan Hydén ett av paradigmen inom rättsvetenskapen där rätten är eller blir resultatet av det som kommer ut ur beslutsprocessen, d.v.s. det slutliga normativa ställningstagandet i beslutet.¹⁰⁴ Ett av kunskapsfälten inom rättssociologin är normvetenskapen och normerna anses vara det som utgör rättssociologins kärna.¹⁰⁵

Figur 1.

Denna figur visar på ett sätt att betrakta rättssociologin. Den kan tolkas som så att många av de normer vi lever med idag är fastslagna i lag, men att en stor del inte är det. Likaväl finner inte all lag sin representation hos normerna i samhället, vilket innebär att den är obsolet.

Lagar är, som vi vet, tydligt nedskrivna och i lagen finns sanktioner föreskrivna i det fallet att man skulle bryta mot lagen. Men vi vet samtidigt att samhället inte är så enkelt. Människors handlande påverkas sällan endast av lagar och regler utan även av oskrivna och osynliga normer. Rättsregler hänger således ofta ihop med normer. Nedan kommer därför att redogöras för normmodellen och sedan olika rättssociologiska teorier som behandlar rättens funktion i samhället samt varför människor följer normer.

¹⁰³ Hydén, H., *Rättssociologi som rättsvetenskap*, s. 15 f.

¹⁰⁴ Hydén, H., *Rättssociologi som rättsvetenskap*, s. 55.

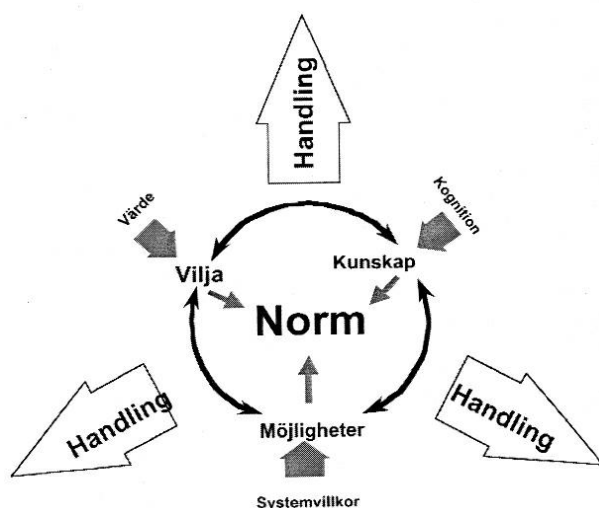
¹⁰⁵ Hydén, H., *Rättssociologi som rättsvetenskap*, s. 46.

5.1 Normmodellen

Det finns olika typer av teorier, vissa anses vara heltäckande medan andra teorier är något mer hänvisande, nämligen i att de förekommer i samförstånd med andra teoretiska förklaringsmodeller. Håkan Hydéns normteori kan ses som en sådan. Denna normteori kan sägas vara en förklaringsmodell som man kan lägga över ett samhällsfenomen och som erbjuder förklaringar till fenomenet när man vänder och vrider på modellen.

Utgångspunkten för normteori är att alla handlingar är normstyrda och att studier av normer därmed bör göras med utgångspunkt i begångna handlingar i samhället. Enligt Hydén bör man utifrån handlingen, med hjälp av normmodellen som sökverktyg, lyckas finna svar på hur den handlingsdirigerande normen har uppstått och hur den är förankrad i samhället. Man arbetar således baklänges med utgångspunkten i en handling och söker de grunder som lett till handlandet. På så vis skapas förståelse för normen.

Idén bakom normmodellen är att den grundar sig på att normen har tre förutsättningar. Dessa utgör huvudkomponenter under vilka man kan placera den information som tillsammans sedermera bildar en norm, som i sin tur skapar en anvisning för handlande. Dessa tre komponenter är vilja, kunskap och möjligheter.¹⁰⁶ Förutom de tre kategorierna finns också ett centrum där normen ”skapas eller uppstår”.

Figur 2 illustrerar hur var och en av komponenterna är knutna till bakomliggande förutsättningar. De olika delarna pekar ut vilka aspekter av en handling som kan analyseras för att förstå normen bakom handlingen.

Figur 2: En illustration av normmodellen.¹⁰⁷

¹⁰⁶ Hydén, H., *Normvetenskap*, s. 280.

¹⁰⁷ Hydén, H., *Normvetenskap*, s. 284.

5.1.1 Vilja

Under denna första kategori ställer man frågan vad en person vill uppnå med sitt handlande. Man efterfrågar således motiven för handlandet i det specifika samhälleliga sammanhanget viljekomponenten bakom handlandet är det man söker efter. Viljan skall sedan kunna analyseras i termer av motiv, värde eller drivkrafter. Normens drivkrafter utgörs av motiven och visar på det värde som en människa vill tillgodose genom handlandet. Drivkrafterna kan även hänföras tillbaka till olika motivationssystem, vilka kan delas upp inre och yttre påverkanssystem. Individens samvete hör till de inre medan de yttre utgörs av exempelvis religion, politiska system och andra ideologier. Andra exempel på möjliga drivkrafter är ekonomiska överväganden, antingen kopplade till egoistiska motiv eller handlande utifrån solidaritet med andra människor.¹⁰⁸

5.1.2 Kunskap

Under den andra kategorin ställs frågan huruvida personen har kunskap för att genomföra det personen vill. Här eftersöks således kunskapskomponenten bakom handlandet. Kunskapen är nödvändig för att normen skall kunna verkställas. Kunskapen måste analyseras som en kognitiv aspekt eftersom den är beroende av hur vi ser och uppfattar världen. Något som får betydelse för kognitionen är en persons personliga och strukturella egenskaper.¹⁰⁹

5.1.3 Möjligheter

Under den tredje och sista kategorin ställs frågan huruvida det är möjligt för personen att utföra handlingen. Man eftersöker således de villkor för de samhällssystem som möjliggör eller omöjliggör handlingen. Man kan sedan analysera dessa möjligheter utifrån de premisser som varje system ställer upp för handlingarna, så kallade systemvillkor.¹¹⁰

5.1.4 Normmodellens samspel och verkan

De tre nämnda kategorierna och deras bakomliggande faktorer fungera som analysverktyg för vad som bestämmer handlandet. Det påpekas dock av Hydén att det är viktigt att man tar hänsyn till att det sker en ömsesidig påverkan av normens förutsättningar i själva normbildningsprocessen. Motiven och drivkrafterna som vi har styr vad det är vi letar efter och påverkar därmed vad som blir relevant som kunskap. Samtidigt står kunskapen i relation

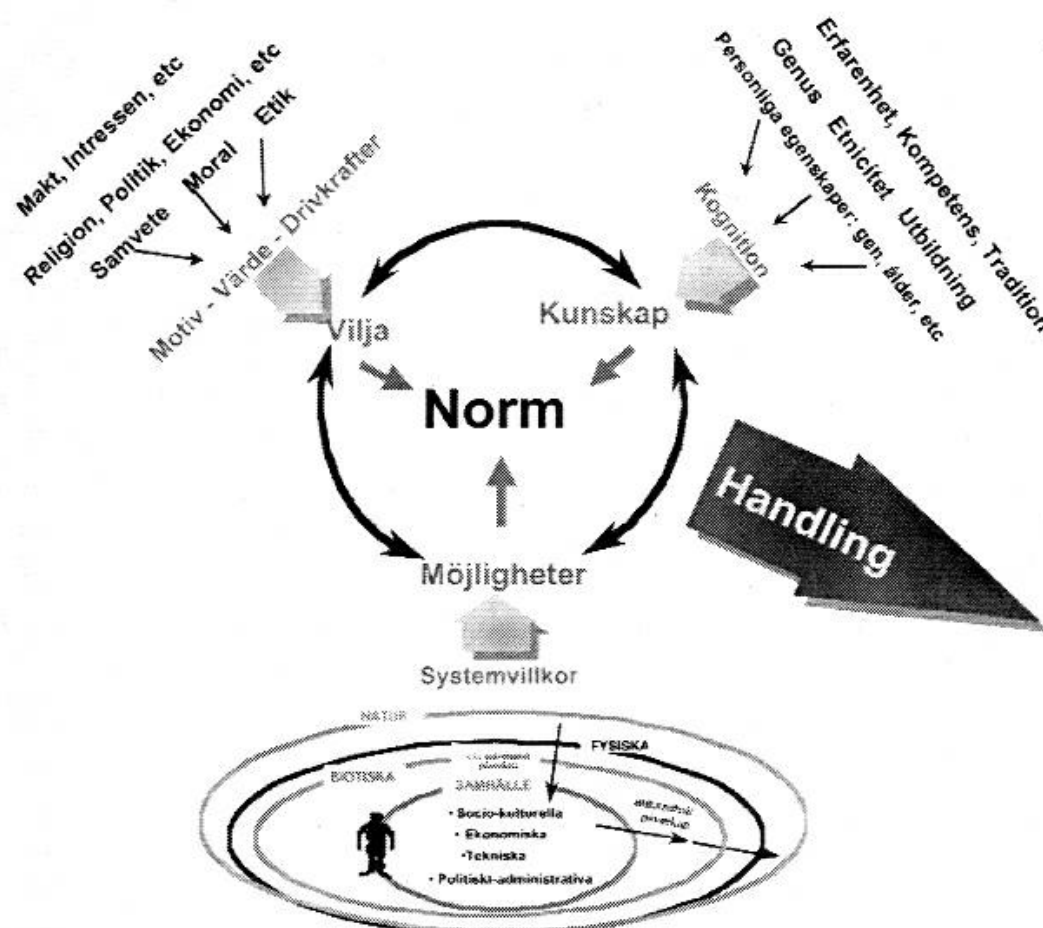
¹⁰⁸ Hydén, H., *Normvetenskap*, s. 285.

¹⁰⁹ Hydén, H., *Normvetenskap*, s. 285 f.

¹¹⁰ Hydén, H., *Normvetenskap*, s. 287.

till och blir beroende av systemen och systemvillkoren. Dessa systemvillkor har i sin tur konsekvenser för vilka värden och drivkrafter som gör sig gällande i samhället i stort.¹¹¹

Det är viktigt att detta samspel återspeglas även vid användandet av normmodellen. Trots att man för enkelhetens skull går tillväga på så sätt att man börjar med att se till de värden som döljer sig bakom normen och till slut handlingen, därefter studerar kunskapen som ligger bakom detta och till sist ser vilka möjligheter som finns för att normen och till slut handlingen. Men eftersom normmodellen inte utgörs av en enkelriktad reaktionskedja utan snarare av en samverkande cirkel är den arbetsgången endast en riktlinje. De tre komponenterna har i sig inte betydelse för handlingen genom att läggas ihop eller vara beroende av varandra, de pekar snarare ut vilka aspekter av en handling som kan analyseras i syfte att förstå normen och handlingen som följer. En norm kan således ha sitt ursprung i någon av de tre kategorierna.

Figur 3: Normmodellens tre grundkomponenter och dess bakomliggande förutsättningar.¹¹²

¹¹¹ Se Hydén, H., *Normvetenskap*, s. 287 f.

5.2 Rättens syfte och funktion

Rättssociologins tema beskrivs av Mathiesen som ”*rätten i samhället, rättens sammanvävning med alla de förhållanden i övrigt som ingår i våra liv*”. Utifrån rättssociologins tema utgår den från tre frågeställningar. Den första är i vilken utsträckning, och i så fall hur, påverkar samhällsförhållandena i övrigt rättsregler, rättsliga avgöranden och rättsinstitutioner. Den andra frågan lyder, i vilken utsträckning, och i så fall hur, påverkar rättsregler, rättsliga avgöranden och rättsinstitutioner andra samhällsförhållanden. Den tredje och sista frågan är i vilken utsträckning det existerar en växelverkan mellan rättsregler/rättsliga avgöranden/rättsinstitutioner och samhällsförhållandena i övrigt.¹¹³

Eftersom ett av huvudsyftena med denna uppsats är att ta reda på varför människor ”väljer” att följa (eller inte följa) en lag blir det den andra frågeställningen som är mest intressant. Frågan om rättens inverkan på samhället delas vanligtvis upp i två delar. Dels om rättens åsyftade verkningar (manifesta funktioner) uppfylls, och dels om rättens icke åsyftade verkningar (latenta funktioner) uppfylls.

Vad gäller de åsyftade verkningarna handlar det exempelvis om att ställa frågan om ett straff verkar individualpreventivt, vilket är vad man vill uppnå med exempelvis fängelsestraffet. Detta kan verka enkelt, men problemet är att rättens syfte inte alltid finns uttalat och kan således vara svårt att klargöra. Trots att vissa mål och syften är angivna i lagstiftningen eller i förarbetena till denna, återstår många problem. I många fall kan det vara svårt att avgöra om de uttalade syften är ett uttryck för ideala eller reala mål, tolkningen kan vara vag och svår eftersom syftena ofta är oklart formulerade och det kan även uppstå konflikter mellan olika framförda syften som kan få som följd att mixade signaler sänds ut i och med antagandet av en lag.¹¹⁴

Det påstås många gånger att rätten har en fördunklande verkan när det gäller exempelvis maktförhållandena i samhället och att rätten genom sin procedur avleder människors uppmärksamhet från de verkliga samhällsproblemen. Detta handlar om huruvida rätten har andra icke åsyftade verkningar av samhällsligt slag. Problem uppdragas även här, när man skall studera de icke åsyftade verkningarna. Först och främst kan det vara mycket svårt att

¹¹² Hydén, H., *Normvetenskap*, s. 287.

¹¹³ Mathiesen, T., *Rätten i samhället – En introduktion till rättssociologin*, s. 23.

¹¹⁴ Mathiesen, T., s. 29.

fastställa sådana verkningar, eftersom det är svårt för forskningen att komma åt dessa och som följd därför måste bli något spekulering. Det kan även finnas en oklar övergång mellan de olika verkningarna, vilket kan göra det svårt att avgöra om det som verkar vara icke åsyftade verkningar i själva verket faktiskt inte är åsyftade verkningar.¹¹⁵

Mathiesen pratar i dessa sammanhang om att lagar när de kommer ut i samhället hamnar i ”ett socialt landskap”, vilket åsyftar en viss social situation. Han menar att när de åsyftade verkningarna inte förverkligas, beror det på att lagen hamnat i ett ”landskap” som förhindrar de åsyftade verkningarna. Infriandet av de åsyftade verkningarna kan därmed sägas vara beroende av det sociala, ekonomiska och politiska sammanhang som lagstiftningen fungerar i. Ett exempel på detta är fängselagens rehabiliteringssyfte. Där landar detta i en organisation som använder metoder som resulterar i ett motstånd mot och neutralisering av syftet samt i en fångkultur som anammat motståndet, i vilken den enskilde ”prisoneras” in.¹¹⁶

Trots de stora och svåra problemen med att undersöka dessa verkningar menar Mathiesen att man i vart fall kommer en bra bit på vägen till ett klarläggande och att det således är viktigt att ställa frågorna om de åsyftade och icke åsyftade verkningarna uppfyllts.¹¹⁷

Det har utifrån de undersökningar Mathiesen gjort i sin bok visat sig att många lagar sällan uppfyller de syften som man haft med lagen, vilket således innebär att det finns betydande begränsningar i de åsyftade verkningarna i samhället. Mathiesen påpekar att dessa begränsningar i rättens åsyftade verkningar har att göra med ”*det vidare sammanhang i vilket de rättsliga förhållandena befinner sig*” och har således att göra med att det ”landskap” som lagen hamnar i inte är ett som stödjer och passar in på lagens syfte. Som nämndes ovan krävs nämligen att, för att en lags intention skall uppfyllas, lagen måste överensstämma med det ”landskap” den hamnar i. En annan viktig faktor som Mathiesen pekar på är kommunikationen av innehållet i lagar. Undersökningarna visade att detta var en central förutsättning för att lagar skall verka i enlighet med sitt ändamål och att man följaktligen kan säga att en kommunikation av normer är ett grundvillkor för att rättslig styrning skall vara

¹¹⁵ Mathiesen, T., s. 30.

¹¹⁶ Mathiesen, T., s. 60.

¹¹⁷ Mathiesen, T., s. 29 f.

möjlig. Mathiesen poängterar dock att den ensam inte är en tillräcklig förutsättning utan att ”*landskapet*” som lagen hamnar i faktiskt är det viktigaste i samband med många lagar.¹¹⁸

Vad gäller rättens funktion kan juridiken ses som en problemlösnings- eller konfliktlösningsteknik, där man genom metoder för tolkning av regelsystems innehåll och rättsliga följder behandlar rättsreglerna och rättsinnehållet. Detta juridiska sätt att behandla rättsreglerna och rättsinnehållet på innebär att man ”höjer upp” samhällliga konflikter till en rättslig nivå, där staten tar en aktiv del i lösningen av konflikterna. Denna ”upphöjning” innebär att icke rättsligt relevanta moment sorteras bort.¹¹⁹ Detta innebär följaktligen att man inom juridiken passar in olika problem och tvister som uppstår i en viss specifik ram av regler som tolkas i syfte att lösa problemet. En stor del av den juridiska metoden går ut på att ”finna rätt”, vilket inte enbart innebär ett sökande efter en rättsregel utan även ett sökande efter den ”rätta” rättsregeln. Baier och Svensson menar härmed att juridisk verksamhet i denna bemärkelsen är normativ.¹²⁰

Hydén menar att rätten ”är inget annat än normer som genom att ha tilldelats statusen rättsregler har skänkts vissa särskilda egenskaper” och genom att upphöjas till rättsregler kopplas tvångsmakt och sanktioner in för att upprätthålla normen. Skillnaden med rättssociologin är här att rättssociologin mer undersöker vad som ligger bakom rätten eftersom den ser till vilka faktorer som ger upphov till en norm som exempelvis en rättsregel består av samt vad som kännetecknar normer som sådana. Hydén menar att man för att förstå rätten måste förstå normerna.¹²¹

Människan följer vanligen både rättsregler och andra, exempelvis samhällliga, normer, men ibland uppstår situationer då människan inte följer rättsreglerna alls utan går tvärtemot rättsreglernas budskap och istället följer normer med ett annorlunda budskap. Om en lag skall få genomslag i samhället bör den överensstämma väl med de existerande normerna i samhället och i de flesta fall är rättsreglerna rent utav en kodifiering av rådande normer.¹²² Detta kan man således kalla huvudregeln, men det innebär inte att en lag aldrig fungerar om den inte helt överensstämmer med en rådande norm. Det är även så att lagstiftningen i sig ofta

¹¹⁸ Mathiesen, T., s. 57 ff.

¹¹⁹ Mathiesen, T., s. 14 f.

¹²⁰ Baier, M., Svensson, M., *Om normer*, s. 26.

¹²¹ Hydén, H., *Normvetenskap*, s. 131 f. och se även Baier, M., *Norm och rättsregel – En undersökning av tunnelbygget genom Hallandsåsen*, s. 51.

¹²² Baier, M., Svensson, M., s. 94.

kan påverka den rådande normen och förändra den till det som lagen syftar till, men enligt mig finns det i dessa fall redan en viss acceptans för den rättsliga normen som ”skapas” och anses således inte vara negativ.

5.3 Regelefterlevnad

Brottsförebyggande arbete består av många olika slag, varav en del handlar om kontrollåtgärder. Enligt Sahlin syftar kontrollåtgärder till att reglera ett beteende hos befolkningen, olika grupper och enskilda individer för att bevara den sociala ordningen.¹²³ Detta innebär således att det handlar om dels om den straffrättsliga dimensionen som vanligtvis brukar hantera straffets individual- och allmänpreventiva effekter, dels om en allmän socialisation av samhällets medborgare som hänförs till normer och den sociala ordningen. Individualpreventionen åsyftar sådan påverkan som innebär att individen gör en riskbedömning av att bli ertappad, detta eftersom individen har direkt erfarenhet av eller nära kunskap om vilka följderna blir av att bli bestraffad. Med allmänpreventionen däremot menas den avskräckande effekt som straffet anses ha på allmänheten som helhet och som, när det fungerar, antas utöva en ur regelefterlevnadssynpunkt positiv kraft på det allmänna rättsmedvetandet. Skillnaden mellan dessa två är således att den avskräckande effekten tas till uttryck på olika sätt. Det skiljs således på den avskräckande effekten på den enskilda individen när han/hon står inför valet att begå ett regelbrott och den avskräckande effekten på befolkningen som helhet genom att det sprids en uppfattning om vad för handlande som är acceptabelt. Vidare är normerna och den sociala ordningen ett större begrepp vilket syftar på de handlingsinstruktioner som samhället medborgare förmedlar till varandra dagligen, såsom genom vardaglig kommunikation eller via massmedia. Det blir en empirisk fråga huruvida rättsreglerna överensstämmer med det allmänna rättsmedvetandet och huruvida rättsreglerna och den allmänna rättsuppfattningen harmonierar med samhällets normer. Det verkar dock relativt säkert att rättsregler, rättsmedvetande och normer i en viss utsträckning fungerar som varandras förutsättningar och att de påverkar varandra.¹²⁴

Här nedan följer olika förklaringar till varför människor tenderar att följa, eller inte följa, normer och regler. När man vet skälen till regelefterlevnad kan man sedan gå närmare in på en specifik lagregel/norm och se vad det är för faktorer som gör att just den följs eller inte följs.

¹²³ Sahlin, I., *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen*.

¹²⁴ Svensson, M., *Sociala normer och regelefterlevnad – Trafiksäkerhetsfrågor ur ett rättssociologiskt perspektiv*, s. 26 f.

5.3.1 Varför följer vi rättsliga normer?

Rätten har i modern tid kommit att, av olika anledningar, identifieras som ett eget system i samhället. Det politiska systemet påverkar idag rättens innehåll i stor utsträckning, vilket innebär att kopplingen till människors vardag är indirekt. Det är ytterst sällan som det rättsliga systemet självt omvandlar värden och sociala normer till rättsregler. Idag omfattas även rätten av fler områden och fungerar i stor utsträckning som ett styrmedel. Detta innebär att rätten dragit sig undan från människors vardag, då den används som ett styrinstrument inom teknik, på den ekonomiska marknaden och andra ställen.¹²⁵

När rätten används som styrmedel på områden som ligger längre ifrån människors omedelbara vardag blir den legitim dels genom sin tillkomst, dels genom sin procedur. Det handlar här således om att man normalt sett utgår från att rättsliga normer är legitima eftersom riksdagen utgör rättens legitima källa och att man har en tilltro till rätten tillämpas på ett korrekt sätt i domstolar och förvaltning.¹²⁶ Man har således en stark tilltro till det demokratiska systemet (systemförtroende).

Anledningarna till att människor följer regler är många. I vissa sammanhang finns det i princip ingen annan möjlighet än att följa lagen. Idag är en stor del av hanteringen av den enskildes ekonomi och annan information organiserad så att staten sällan är beroende av huruvida människor anser rätten vara legitim och värd att följa eller inte. Ett exempel på ett sådant system är skattereglerna. Detta är således situationer då man kan säga att man måste följa lagen, vilket kan hävdas är den enda anledningen till att folk följer lagen. Det finns dock andra som anser att systemförtroendet för rätten är lågt och att innehållet i rätten inte överensstämmer med deras värderingar. Sanktioner är då det som återstår för att den personen skall följa lagen. Vi följer således lagen på grund av att vi måste och för att detta måste kostar oss om man bryter mot det. Man gör här som enskild individ en kalkyl över risken för att bli upptäckt och vad kostnaden med sanktionen skulle innebära. Det påpekas ibland i den allmänna debatten att det måste kosta så mycket att bryta mot lagen att man avstår från att överträda regler. Det har betydelse vem det är som drabbas av ett normbrott. Är det någon som står en nära och om man lätt kan identifiera den som drabbas kommer troligtvis rättvisepprinciper påminna en om att man inte har rätt att gynna sig själv på någon annans bekostnad. Om den drabbade inte kan identifieras eller finns endast i ett avlägset perspektiv

¹²⁵ Baier, M., Svensson, M., s. 154 f.

¹²⁶ Baier, M., Svensson, M., s. 155 f.

och lagregeln inte anses riktig, kan det finnas situationer då man kalkylerar över risken och kostnaden. Oftast följer människor dock lagen, detta eftersom lagen för det mesta faktiskt överensstämmer med vad människor anser vara rätt och fel och rätten står således i överensstämmelse med människors normer. Det bör påpekas att när upptäcktsrisk och sanktioner är de enda eller huvudsakliga skälen till att följa reglerna med avsaknad av legitimitet, det i längden är omöjligt att upprätthålla ett sådant system.¹²⁷

Habermas menar att rätten dessutom har en annan sida, nämligen att rätten är starkt kopplad till våra värderingar. Han menar att delar av ”rätten” existerar trots att vissa lagar inte stiftats av riksdagen, att rätten är en konkretisering eller formalisering av moraliska normer i vårt samhälle. Frågor som handlar om människors grundläggande förhållande till varandra bildas inte i rättsliga utan i andra sammanhang. Exempel på detta är reglerna i brottsbalken, abortfrågor, principer för en rättvis rättegång och många andra rättvisorienterade principer. Legitimiteten måste i dessa frågor förverkligas genom sitt innehåll och inte enbart genom ett systemförtroende.¹²⁸

Vad gäller de sociala, samhällliga normerna gäller nämnda argument även här och flera av argumenten som anförs angående de sociala normerna gäller även för rätten. En människa gör även en kostnadsanalys vid sociala normer, där ”sanktionen” kan manifesteras i många olika former såsom exempelvis obehag och skuld känslor. Många följer normer eftersom det helt enkelt är det mest förnuftiga att göra. Detta eftersom många normer bygger på rationalitet och att man genom att bara direkt följa normen slipper jobbet med att göra en rationell kalkyl.¹²⁹

5.3.2 Sanktionernas betydelse

Normer som man förväntas att rätta sig efter, såväl rättsliga som samhällliga normer, följs oftast vid ”överträdelse” av normen av en reaktion som syftar till att upprätthålla det önskade beteendet. Inom rätten finns ett system av formella sanktioner där den juridiska sanktionen brukar betyda en negativ reaktion på ett icke rättsenligt beteende, vartill tvång ofta spelar in.

I en utredning ställde sig Lars Emanuelsson Korsell, Brottsförebyggande rådet, frågan varför vi följer regler. Han ansåg att det bör finnas förklaringar till varför människor väljer att underordna sig lagen och handla i enlighet med den och att om man finner dessa kan man

¹²⁷ Baier, M., Svensson, M., s. 156 f.

¹²⁸ Baier, M., Svensson, M., s. 157 f.

¹²⁹ Baier, M., Svensson, M., s. 158 ff.

förklaringsfaktorerna i syfte att öka regelefterlevnaden. Det bör påpekas att kriminologisk forskning traditionellt sätt varit skeptisk i förhållande till det formella straffets förmåga att påverka människor till att följa regler. I utredningen lyfte Korsell fram en litteraturstudie från 2002, där man undersökte det legala straffhotets betydelse för regelefterlevnad inom näringslivet och hamnade i en modell där människor delades in i tre kategorier: de som är allmänt obenägna att begå brott, de som är delvis benägna att begå brott och de som är benägna att begå brott.¹³⁰

5.3.2.1 *Obenägna*

För de människor som är obenägna att begå brott saknar som en följd det formella straffhotet någon betydelse. För dessa är det nämligen inte endast det formella straffhotet som är avskräckande utan det finns andra former av kontroll som gör att människor följer regler. Dessa andra former av sanktioner, sociala sanktioner, är mer effektiva för den här gruppen än de formella sanktioner som staten kan tänkas använda sig av. Dessa personer är sådana som följer ett konventionellt beteende och är således inte benägna till en kriminell livsstil eftersom dessa människor, med starka band till samhället, har mycket att förlora på att bli avslöjade med att bryta mot lagen. Deras relationer till samhället och till människor runtomkring dem och deras uppfattningar har stor betydelse, vilket innebär att faktorer som hotar detta har en effektivt avskräckande effekt. När det däremot existerar en lagstiftning som inte alls motsvarar de rådande sociala normerna eller då de sociala normerna rent utav talar emot den rättsliga regleringen, får straffhotet en stor betydelse även för denna grupp av människor.

5.3.2.2 *Delvis benägna*

Risken för bestraffning påverkar däremot beteendena hos de människor som har en viss benägenhet att begå brott. Det påpekades att till och med små skillnader i risken för bestraffning har en påverkan på dessa människors beteenden. Det talas i forskningen om en *tipping point*, som innebär att när den uppnås anser den enskilde att en brottslig gärning kostar för mycket i ökad risk. När risken då överstiger noll, exempelvis på grund av ökad kontroll, har den en kraftigt avskräckande effekt. Det handlar således om människor som tenderar att agera rationellt och väga risker mot fördelar, följaktligen inte sådana människor som styrs av en stark känslomässig predisponering avseende inställningen till laglydnad kontra regelbrott. Straffhotet får på grund av dessa faktorer en avskräckande effekt. Det bör dock påpekas att

¹³⁰ Baier, M., Svensson, M., s. 145 ff.

respekten för rättsordningen kan se olika ut, beroende på vilken del av rättsordningen det handlar om.

5.3.2.3 Benägna

För den grupp av människor som är helt benägna att begå brott får ett straffhot en väldigt begränsat avskräckande effekt. Denna grupp består av människor som permanent eller tillfälligt har tagit till sig en kriminell livsstil, exempelvis under sin ungdom eller på grund av missbruk. Dessa personer har en benägenhet att se tillfället att begå ett brott som en lockande och önskvärd möjlighet. I och med den livsstil de har valt har de den uppfattningen att brott lönar sig och det är värt att ta risken för att ertappas, vilket får till följd att dessa personer tenderar att ignorera straffhotet. Denna grupp ser det som en spänning och reagerar stolt när de lyckas undkomma. Risken att ertappas ses ibland således som en sporre och ett spänningsmoment, vilket ökar benägenheten att begå brott mot lagen.

5.3.2.4 Vad innebär kategorierna?

Utifrån litteraturstudien kan man konstatera att svaret på frågan om varför människor följer lagen ter sig vara tvetydigt och helt beroende av vilken inställning en individ har till regelverket som sådant. Detta tyder även på att när man utreder hur man skall kunna öka regelefterlevnaden inom ett visst område, man bör ta hänsyn till hur gruppen som bryter mot reglerna ser ut. Det är således av vikt att veta så mycket som möjligt om de individer vars beteende man vill förändra, särskilt huruvida individerna är brottsbenägna eller inte.¹³¹

6. Slutanalys

6.1 "Ipred-lagen" utöver Sanktionsdirektivet?

Den stora förändringen i svensk rätt är, som redogjorts för i avsnitt 4.4.3.2, informationsföreläggandet. Det är detta som skapat de stora diskussionerna och som kan riktas viss kritik emot utifrån direktivet. Man valde i svensk rätt att gå längre än vad direktivet kräver, främst genom att möjligheten att begära ett informationsföreläggande gäller oberoende av pågående rättegång samt genom det sänkta beviskravet.

Det har konstaterats att rättighetshavarna har ett behov av att komma tillrätta med intrång som sker genom olovlig fildelning och att exempelvis Internetleverantörer kan blockera

¹³¹ Svensson, M., *Sociala normer och regelefterlevnad – Trafiksäkerhetsfrågor ur ett rättssociologiskt perspektiv*, s. 29.

Internettrafik och ofta innehar information som kan användas för att identifiera en intrångsgörare. Detta är dock inte tillräckligt för att rättfärdiga de nya bestämmelserna. Bestämmelserna aktualiserar förhållandet till grundläggande krav på rättssäkerhet, rätten till yttrandefrihet och till privat- och familjeliv enligt exempelvis Europakonventionen. Detta innebär att man måste ta ställning till om bestämmelserna är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle för att uppnå vissa godtagbara syften samt om ingreppen kan anses vara proportionerliga. Sanktionsdirektivet leder till samma bedömning genom begränsningar i artikel 8 samt kraven i artikel 1. Det bör även påpekas att krav i EG-direktiv alltid måste vara förenliga med grundläggande fri- och rättigheter.¹³²

Huruvida reglerna utgör nödvändiga begränsningar i grundläggande rättigheter är en högst politisk fråga men konsekvenserna kan diskuteras ur ett rättsäkerhets- och integritetsperspektiv. Det finns här anledning att uppmärksamma Integritetsskyddskommittéens kritik mot att effekterna för den personliga integriteten sällan utreds och redovisas när ny lagstiftning föreslås i Sverige.¹³³

En aktuell fråga är hur känsligt det ur integritetssynpunkt kan anses vara att lämna ut uppgifter om vem som vid en given tidpunkt var innehavare av en viss IP-adress. Det finns här olika sätt att bedöma detta. Det kan göras genom liknelser med exempelvis möjligheten att ta reda på ett visst telefonnummer men detta kan anses vara bristfälligt eftersom de två kommunikationssätten är så olika. Det kan anses att man istället bör göra bedömningen med utgångspunkt i vad de utgivna uppgifterna ger mottagaren för möjligheter att kartlägga den aktuella personen som innehar IP-adressen. Ur ett sådant synsätt bör känslighetsgraden anses vara hög, eftersom man genom en viss IP-adress kan göra omfattande kartläggningar av IP-adressens innehavares beteende.¹³⁴ Det kan dock argumenteras för att det inte är möjligt att, med hjälp av en IP-adress, göra en allmän kartläggning av vad personen ifråga har gjort på Internet. Detta eftersom privatpersoner oftast använder så kallade dynamiska IP-adresser, IP-adressen byts då slumpvis och oregelbundet vilket innebär att en användare i regel har olika IP-adresser vid olika tillfällen.¹³⁵

¹³² Se Westman, D., *Förslag på nya civilrättsliga sanktioner i kampen mot olaglig fildelning – en kritisk granskning*, s. 6 f.

¹³³ Se Westman, D., s. 7 f. och SOU 2007:22, *Skyddet för den personliga integriteten*, s. 445 ff.

¹³⁴ Se Westman, D., s. 10 f.

¹³⁵ Se prop. 2008/09:67, s. 169.

I propositionen anses de nya bestämmelserna vara förenliga med grundläggande rättigheter och allmänna principer för gemenskapsrätten. Detta eftersom de anser att den nya regleringen innehåller ett antal rättssäkerhetsgarantier, däribland ett krav på domstolsprövning.¹³⁶ De anser även att, i de fall där de är osäkra på om det går utöver vad direktivet kräver, det ändå är tillåtet med hänvisning till att det endast är ett minimidirektiv enligt artikel 2.1.

När man tänker på det som diskuterats ovan kan man fråga sig om lagen kanske bör prövas av Europadomstolen och även av EG-domstolen. Det finns de som anser att så är fallet. De bygger detta på att de ifrågasätter huruvida utformningen av den nya IPred-lagen uppfyller kraven i Europakonventionen. Det hävdas att informationsföreläggandet strider mot den grundläggande rätten till skydd för privatlivet i artikel 8 samt att det inte uppfyller kravet på proportionalitet. Man menar att ett utlämnande av en IP-adress innebär en allvarlig inskränkning i rätten till privatliv så som den garanteras i artikel 8 och att proportionaliteten haltar genom de fördelar som getts till den ena parten, bland annat genom att den som blir föremål för informationsföreläggandet inte har möjlighet att lägga fram någon motbevisning eftersom den misstänkte inte får vetskap om detta förrän tidigast en månad efter det att föreläggandet beviljats. Det påpekas även att EG-domstolen i mål C-275/06 prövade företrädesordningen vid en konflikt mellan det två motstående grundläggande rättigheterna, rättighetsinnehavarens egendomsskydd och rätten till effektivt rättsskydd står mot rätten till privatliv. Där sa man att svaret hittas i direktiv 2002/58/EG om integritet och elektronisk kommunikation och att det i dess artikel 15.1 uttryckligen ställs ett krav på att medlemsländerna skall respektera de allmänna principerna för gemenskapsrätten, däribland artikel 6.2 i EU-fördraget. Denna artikel föreskriver att EU, som allmän princip för gemenskapsrätten skall respektera de grundläggande rättigheterna så som de garanteras i Europakonventionen. Domstolen klargör således att direktiv 2002/58/EG inte innebär en möjlighet för medlemsländerna att inskränka rätten till dataskyddet om det inte samtidigt är förenligt med Europakonventionen.¹³⁷

6.2 Orsaker till regelefterlevnad?

Nedan följer ett försök att försöka besvara min andra frågeställning. Jag kommer nedan att använda mig av det jag redogjort för under avsnitt 5 och applicera detta på fildelningsproblematiken och argumenten för att fildela.

¹³⁶ Prop. 2008/09:67, s. 174 f.

¹³⁷ Se *Svensk myndighetskontroll: Den svenska IPRED-lagen måste prövas av både EG-domstolen och Europadomstolen*, <http://blogg.aftonbladet.se/21909/perma/1195297>, publicerat 2009-04-26.

6.2.1 Normmodellen

Jag kommer nedan kort redogöra för hur normmodellen skulle kunna appliceras på fildelare. Detta ger en introducerande bild till varför människor fildelar, eftersom man då ser bakgrunden till normen att det är okej att fildela som kan sägas vara rådande i dagens samhälle.

6.2.1.1 Vilja

Som redogjorts för ovan i avsnitt 5.1.1 handlar det i viljekomponenten mycket om att hitta motiven bakom ett handlande, vad det är som driver någon till ett visst handlande. Inom fildelningsdebatten framkommer ofta uttalanden såsom att ”gratis är gott” och att priserna på musik och film är alldeles för höga. Man ser således här att motiven bakom fildelningen kan vara att man genom denna har en gratis tillgång till olika upphovsrättsskyddat material och att man vill göra motstånd mot film- och musikbolagen. Det framhävs av många att det är billigare och bekvämare att fildela och kopiera själv än att behöva gå till en butik för att köpa exempelvis en skiva samt att man får tillgång till mer ovanlig och svåråtkomlig musik. Det ses också som ett sätt att testa en produkt innan man köper den. Det handlar även om att man anser att kultur och information skall finnas tillgänglig för allmänheten.¹³⁸

6.2.1.2 Kunskap

Vad gäller kunskapen kan väl allmänt sägas att det inte är så väldigt komplicerat för en enskild att ta reda på hur man laddar ner. Man kan säkerligen finna information via nätet men oftast går det till på det sättet att vänner och bekanta ger hjälp, tips och information. Kunskapen kan vara ett problem för vissa grupper i samhället som inte haft så stor kontakt med datorer, såsom äldre, men om man ser till vilka som faktiskt fildelar så är dessa ofta inte bland dem. För majoriteten i dagens samhälle är intresse för och nyttjande av datorer en del av vardagen, vilket leder till att kunskapen är stor eller i vart fall lättillgänglig.

6.2.1.3 Möjligheter

Den tredje komponenten som måste finnas enligt normmodellen är, som sagt, möjligheter till handlandet. Inom fildelningskulturen har möjligheterna mycket med ekonomiska aspekter att göra. Med detta menar jag att man, för att kunna fildela, behöver ha tillgång till först och främst en dator men även en snabb bredbandsuppkoppling. Trots att man kanske har både vilja och kunskap så räcker inte det om man inte har ekonomin för att göra det möjligt. I

¹³⁸ Se exempelvis Rydell, A., *Piraterna*, s. 11.

dagens samhälle är kanske inte detta ett stort ”problem”, eftersom många av de bredband som finns tillgängliga ligger på så pass rimliga och låga priser som de flesta klarar av att betala.

6.2.2 Ipred-lagens åsyftade/icke åsyftade verkningar

Ett sätt att försöka förstå varför en lag följs eller inte följs är genom att undersöka huruvida de åsyftade och de icke åsyftade verkningarna med lagen är uppfyllda. Först och främst måste det således redas ut vilka dessa verkningar kan vara vad gäller Ipred-lagen. Jag kommer med tanke på frågeställningarna i denna uppsats endast att beröra de verkningar som har med påverkan av fildelarna att göra.

I förarbetena till lagen, men även i den allmänna debatten, kan man tydligt utläsa att den åsyftade verkningen med lagen är att det upphovsrättsliga regelverket efterföljs och således att man vill råda bot på den illegala fildelningen.¹³⁹ Som redogjorts för ovan i avsnitt 5.2 är det dock svårare att hitta de icke åsyftade verkningarna med en lag. Vad jag då fått göra är att gå igenom förarbetena, den allmänna debatten samt andra skrivelser och artiklar för att försöka hitta sådana funktioner. Det som allmänt kan sägas är att man genom de strängare regler som infördes i och med Ipred-lagen vill avskräcka människor från att begå upphovsrättsintrång genom fildelning men även att man vill försöka ändra på den rådande normen att det är okej att fildela. Detta tar sig uttryck ibland annat uttryck såsom att ”öka respekten och förståelsen för upphovsrätten”.¹⁴⁰ Det bör dock påpekas att dessa verkningar som jag betecknar som icke åsyftade kan vara svåra att skilja från de/den åsyftade, eftersom det i exempelvis Ipred-direktivet klart framgår att åtgärder, förfaranden och sanktioner skall vara avskräckande och att de därmed också kan sägas vara åsyftade.¹⁴¹

Frågan är därefter om lagen lyckas/lyckats uppfylla dessa syften. Först och främst kan man redan genom statistik över fildelning över Internet se att lagen inte fungerar som man ville. Man kan precis vid skiftet mars/april se att aktiviteten sjönk drastiskt, vilket således betydde att lagen hade önskvärd effekt när den trädde ikraft. Aktiviteten har dock, sedan ikraftträdandet, stigit kontinuerligt och är i princip lika hög som innan Ipred-lagen trädde ikraft eller blir i vart fall det om det fortsätter i samma takt.¹⁴² Det bör även påpekas att enbart för att man inför strängare sanktioner innebär inte det att orsakerna till fildelarnas handlande

¹³⁹ Se prop. 2008/09:67, s. 138.

¹⁴⁰ Se prop. 2008/09:67, s. 138.

¹⁴¹ Se Sanktionsdirektivets artikel 3.2.

¹⁴² Se bilaga 1.

förändras. Dessa finns fortfarande kvar och det är knappast troligt att man genom de nya reglerna lyckas förändra normen hos fildelarna, det har ju redan varit olagligt i flera år och det har ju visat sig inte påverka fildelarna. I början av året gjordes, av rättssociologerna Håkan Hydén, Stefan Larsson och Måns Svensson, en opinionsmätning samband med att Pirate Bay rättegången började. Bland de 15–25-åringar som utfrågades angående sin inställning till fildelning visade det sig att 75 procent inte betraktade det faktum att fildelning av upphovsrättsskyddat material är olagligt som skäl att låta bli. Nästan lika många menade även att en hårdare lagstiftning inte skulle komma att hindra dem från att fildela.¹⁴³ Detta visar således på att de flesta fildelare inte låter sig påverkas av en förändring av lagen i en mer repressiv riktning, vilket är vad man försökt göra genom nya Ipred. Trots att undersökningen gjordes i början av året måste den ändå anses spegla fildelarnas uppfattning och statistiken som nämndes ovan visar även på att detta stämmer.

6.2.2.1 *Det "sociala landskapet"*

Som nämnts ovan i avsnitt 5.2 måste en lag, för att den skall fungera som den var åsyftad att göra, hamna i rätt landskap. Det nämndes även att för att en lag skall få genomslag i samhället krävs att den stämmer väl överens med de rådande normerna i samhället. Frågan är således i vilket landskap nya Ipred hamnat i och om den kan anses ha hamnat i ett landskap som förhindrar de åsyftade verkningarna med lagen. Man kan redan av att följa debatten om fildelning konstatera att en stor del av befolkningen inte stödjer lagen och det har skapats ett "krig" mellan fildelarna och rättighetshavarna. Den undersökningen som gjordes i början av året pekar särskilt på denna problematik med att lagen hamnar i fel landskap. De menar att resultaten visar på en stor klyfta mellan de rättsuppfattningar som upphovsrätten vilar på och unga människors syn på vad som är rätt och fel. En annan påfallande upptäckt i studien var att de som tillfrågades inte känner av något socialt tryck att faktiskt följa lagen, varken från föräldrar, vänner, lärare etc. Det existerar således inga sociala normer som backar upp de rättsliga normerna på detta område, vilket som nämnts är en viktig förutsättning för att en lag skall få genomslag.¹⁴⁴ Här framkommer uttalanden såsom "alla laddar ner, det är så vanligt att man inte tänker på att det skulle vara olagligt" och "Bland mina kompisar är det ingen som har några moraliska invändningar mot fildelning. Det är väldigt utbrett med nedladdning, alla

¹⁴³ Se DN Debatt, *Tre av fyra struntar i lagen mot fildelning*, <http://www.dn.se/opinion/debatt/tre-av-fyra-struntar-i-lagen-mot-fildelning-1.804882>, publicerat 2009-02-23.

¹⁴⁴ DN Debatt, *Tre av fyra struntar i lagen mot fildelning*, <http://www.dn.se/opinion/debatt/tre-av-fyra-struntar-i-lagen-mot-fildelning-1.804882>, publicerat 2009-02-23.

ser det som en helt vanlig del av livet.”¹⁴⁵ De påpekar i utredningen även att en stor del av problemen idag har att göra med teknologins framfart och att det för fildelarna mycket handlar om en ovilja att acceptera ett regelverk som inte tar tillvara de möjligheter som den nya tekniken erbjuder. Fildelarna är även ovilliga att acceptera sådana åtgärder som innebär intrång i den privata sfären.¹⁴⁶ En invändning som framhållits av en moderat riksdagsman gentemot upphovsrätten med tanke på fildelning är att ”syftet med att reglera rättigheter i lag är att skapa stabila spelregler på marknaden – regler som stämmer överens med det allmänna rättsmedvetandet. Det gör inte den nuvarande upphovsrätten.”¹⁴⁷ Denna invändning framfördes 2007 men kan anses vara högst gällande fortfarande, eftersom lagstiftningen inte backat utan snarare gått längre.

En annan viktig faktor för att en lag skall slå igenom och för att rättslig styrning skall vara möjlig är, som nämnts i avsnitt 5.2, kommunikationen av innehållet i lagen. Angående Ipred kan allmänt påpekas att det i vart fall diskuterats mycket kring denna men frågan är om kommunikationen av innehållet skett på ett bra sätt. Motståndet har knappast minskat och kommunikationen kan således ifrågasättas. Något jag tror påverkat genomslaget mycket negativt är det sättet man ”framfört” den nya lagen på. Med detta menar jag att man hela tiden ställt sig bakom rättighetshavarna och intagit en defensiv ställning, vilket medfört att det av fildelarna och befolkningen uppfattas som att man går till attack mot fildelarna genom hot och hämnd. Man borde snarare försökt förstå orsakerna bakom fildelarnas agerande och koncentrera sig på att kommunicera vikten med lagen ur exempelvis en etisk och moralisk synvinkel.¹⁴⁸ När man ser hur fildelare ser på lagen kan man konstatera att de syften, kompromisser och allt jobb som ligger bakom lagen, både på internationell och på nationell nivå, inte kommunicerats till befolkningen på ett verksamt sätt. Man ser främst i dokumenten som ligger bakom Sanktionsdirektivet att man länge och noga övervägt de olika intressen som står mot varandra, men detta har uppenbarligen inte kommunicerats tillräckligt tydligt till allmänheten. Det bör dock även påpekas att även om kommunikationen varit adekvat så räcker inte enbart detta för att lagen skall få genomslag om landskapet den hamnar i inte alls motsvarar de rättsliga normerna.

¹⁴⁵ Se Rydell, A., *Piraterna*, s. 39 f., s. 111 f.

¹⁴⁶ DN Debatt, *Tre av fyra struntar i lagen mot fildelning*, <http://www.dn.se/opinion/debatt/tre-av-fyra-struntar-i-lagen-mot-fildelning-1.804882>, publicerat 2009-02-23.

¹⁴⁷ Se Ernst, T., *6 miljoner sätt att jaga en älg på – En berättelse om musikindustrins uppgång och eventuella fall*, s. 24.

¹⁴⁸ Se exempelvis <http://rickfalkvinge.se/2008/10/22/antipiratlagen-ipred1-introducerar-hamnd-som-straffmatt/>, publicerad 2008-10-22 och http://jrl5.blogspot.com/2008_10_01_archive.html, publicerad 2008-10-23 som visar att Ipred-lagen ses som hämndinriktad.

6.2.3 Varför inte följa lagen?

Som nämnts i avsnitt 5.3 finns det många anledningar till varför människor väljer att följa en lag, varav några redan diskuterats ovan. Systemförtroendet är en stor del av detta men kan uppenbarligen sägas vara ineffektivt ifråga om fildelning. Det handlar inte heller om en sådan lag som är organiserad på så sätt att man i princip inte har något annat val än att följa den, såsom skattereglerna. När reglerna inte helt överensstämmer med människors värderingar återstår sanktionerna. Den enskilde individen gör här, som nämnts ovan, en kalkyl över risken att bli upptäckt och vad kostnaden med sanktionen skulle innebära. Vad gäller fildelning kan konstateras att överväganden om vem som drabbas av handlandet inte betyder något här eftersom rättighetshavarna finns i ett så avlägset perspektiv att de flesta fildelare inte känner någon samhörighet med dessa och således inte avstår på denna grund. Många uttalar sig i termer som att musik- och filmbolagen får skylla sig själva, de klarar sig ändå, att man anser att upphovsrättsindustrin aktivt stryper yttrandefriheten och rättssäkerheten i syfte att behålla kontrollen över marknaden och att de borde sänka priserna om de hade förstått vad fildelning handlar om.¹⁴⁹ Då återstår sanktionerna. Man kan då fråga sig om de nya, strängare, reglerna som infördes i och med Ipred kan anses innebära en så stor kostnad för individen att han/hon väljer att avstå från fildelning.

Som visats i avsnittet ovan kan man slå fast att nya Ipred inte överensstämmer med en stor del av befolkningens normer och vad människor (i vart fall unga) anser vara rätt och fel. Det som då blir de enda, eller i vart fall de huvudsakliga, skälen till lagefterlevnad är således upptäcktsrisken och sanktionerna. När så är fallet är det, som påpekats i avsnitt 5.3.1, i längden omöjligt att upprätthålla ett sådant system.

Som Habermas framhållit så är rätten även starkt kopplad till våra värderingar och således moraliska normer. Många fildelare anser det inte vara moraliskt fel att fildela, dessa anser snarare att det är musik- och filmbolagens fel att det blivit som det blivit eftersom de inte ger några bra legala tjänster. Vissa talar om rätt och fel men anger som orsak till att de fildelar att ”Det är så här nu. Musikbolagen får hitta andra sätt att tjäna pengar. De kan inte ignorera faktum.”¹⁵⁰ Man ser även uttalanden såsom ”musik- och filmbolagen får skylla sig själva som har vägrat skapa bra legala tjänster, som vägrat inse att deras marknad idag är global, och som har motarbetat och stämt sina kunder istället för att lyssna på dem.” och ”vet att det är fel men

¹⁴⁹ Se exempelvis Rydell, A., *Piraterna*, s. 16, 39, 139 f. och 166.

¹⁵⁰ Se Rydell, A., *Piraterna*, s. 39 f.

det är så mycket billigare.”¹⁵¹ Jag har även stött på åsikter om att själva upphovsrätten i sig i grunden är djupt omoralisk, eftersom den ger rätt att använda våld mot helt fredliga människor för att kräva in pengar.¹⁵²

Många har således inga moraliska betänkligheter eftersom de laddar ner i så pass liten omfattning och andra eftersom de menar att det är en vanlig del av livet, att fildelning sker överallt och hela tiden medans andra påpekar att de vet att det är fel men rättfärdigar det med att det så mycket billigare och smidigare att få tag på exempelvis musik och film. Detta gör att man ser det som okej att fildela, samtidigt som man inte behöver vara rädd för några sociala sanktioner i form av skam eller obehag eftersom det visats inte finnas några sociala normer mot fildelning. Att fildela blir det rationella beteendet eftersom alla fildelar och risken eller hotet att åka fast inte ses som särskilt stort.

Av många uttalanden kan utläsas att anledningen till att man laddar ner är till stor del på grund av att man inte är rädd för att åka fast. Häribland finns uttalanden som ” Jag är inte rädd att åka fast, för jag fildelar bara normalt.” eller ”inte rädd att åka fast, tror inte de kollar så noga. Aldrig hört att nån åkt fast...”.¹⁵³ Man kan utifrån detta tänka sig att de personer som tänkt så bör tänka om i och med nya Ipred-lagen eftersom de ändå har en tanke på sanktionerna men att nästan ingen åkt fast. Ett av syftena är ju med nya Ipred att ge en ytterligare avskräckande effekt genom nya och strängare sanktioner men har de fått någon verkan? Om man ser på statistiken så kan man väl säga att det fick en verkan till en början men att det med tiden börjat gå tillbaka till hur det var innan. Detta har flera orsaker, varav de mest betydande är att lagen ansetts vara tandlös i och med att Internetleverantörer inte är skyldiga att spara IP-adresser och eftersom det finns tillgång till anonymitetstjänster i syfte att dölja IP-adressen. Det framkom i den studie som nämnts ovan att en övervägande majoritet av de som tillfrågades skulle, om upptäcktsrisken ökar och/eller skärpta sanktioner införs, ansluta sig till någon av de tjänster som gör att de kan dölja sin IP-adress när de agerar på Internet.¹⁵⁴ Detta innebär att de strängare sanktionerna och ökade upptäcktsrisken som införts i och med nya Ipred inte får den effekt man var ute efter utan snarare får en kontraproduktiv effekt

¹⁵¹ Se Rydell, A., *Piraterna*, s. 177 f. och s. 166. Se även Ernst, T., *6 miljoner sätt att jaga en älg på – En berättelse om musikindustrins uppgång och eventuella fall*, s. 200 ff.

¹⁵² Se Ernst, T., *6 miljoner sätt att jaga en älg på – En berättelse om musikindustrins uppgång och eventuella fall*, s. 275 f.

¹⁵³ Se Rydell, A., *Piraterna*, s. 87 f. och s. 111 f.

¹⁵⁴ DN Debatt, *Tre av fyra struntar i lagen mot fildelning*, <http://www.dn.se/opinion/debatt/tre-av-fyra-struntar-i-lagen-mot-fildelning-1.804882>, publicerat 2009-02-23.

genom att fildelarna betalar till de som tillhandahåller dessa tjänster. Det handlar således för fildelarna inte om att inte vilja betala för det de laddar ner, utan snarare om tillgängligheten och vilken prislapp det har. Det har även visat sig att trafiken över Internet i juni i år faktiskt var större än juni förra året. Detta trots att trafiken normal sett sjunker vid den tiden av året, vilket verkligen tyder på att fildelningen är tillbaka på samma spår som innan Ipred. Det framhålls här av Schollin att fildelningen brukar minska när det är mycket prat om straff i media, såsom det varit med Ipred och Pirate Bay rättegången, men att den oron bland befolkningen brukar avta över tiden.¹⁵⁵ Detta har således att göra med att människor gör en riskanalys, som nämnts ovan, och med tanke på de alternativ som finns för att ”undkomma” de nya reglerna samt att människor inte tar hoten på allvar så är det inte så konstigt att fildelningen är tillbaka på samma nivå. Men det återstår att se huruvida eventuella framtida avgöranden i fildelningsmål kommer att påverka fildelningsaktiviteten. Min åsikt är dock att de som kommer sluta att fildela, eller som redan gjort det, är inte den grupp man egentligen bör vara ute efter utan snarare de som fildelar i så liten utsträckning att de inte gör någon större skada.

6.2.4 Vad händer sen?

Som visats ovan är trenden idag att fildelningen ökar samtidigt som stater runt om i världen inför mer och mer repressiva lagar i syfte att skydda upphovsrätten, vilket enligt vissa kan betecknas som föråldrade affärsmodeller. Det är denna trend som nu tydliggjorts i Sverige, genom införandet av Ipred-lagen. Det framkommer dock åsikter om att när lagstiftningen visar sig verkningslös, vilket visats vara fallet än så länge, kommer allt fler politiker att inse att dessa repressiva lagar som införs mot fildelning faktiskt gör mer skada än nytta. Man menar att det istället kommer att vara upp till marknaden att anpassa sig till den nya tiden där informationen rör sig fritt. Internet har som nämnts förändrat förutsättningarna för upphovsrätten och bland medborgarna finns inget stöd för ett förbud mot fildelning. På grund av detta efterföljs inte upphovsrättslagstiftningen.¹⁵⁶ Det finns således de som menar att lagstiftarna så småningom kommer att ge vika för folkviljan och moralen, att folkets vilja kommer att slå igenom i politiken så att upphovsrätten kommer ändras.¹⁵⁷ Det kommer nya förslag på kontrollåtgärder hela tiden, i syfte att försöka upprätthålla lagstiftningen men för

¹⁵⁵ Se exempelvis <http://www.dn.se/kultur-noje/nyheter/full-fart-pa-fildelningen-igen-1.894183>, *Full fart på fildelningen igen*, publicerat 2009-06-18

¹⁵⁶ Se exempelvis Ernst, T., *6 miljoner sätt att jaga en älg på – En berättelse om musikindustrins uppgång och eventuella fall*, s. 119 ff. och DN Debatt, *Tre av fyra struntar i lagen mot fildelning*, <http://www.dn.se/opinion/debatt/tre-av-fyra-struntar-i-lagen-mot-fildelning-1.804882>, publicerat 2009-02-23.

¹⁵⁷ Se även exempelvis Ernst, T., *6 miljoner sätt att jaga en älg på – En berättelse om musikindustrins uppgång och eventuella fall*, s. 275 f.

varje ny kontrollåtgärd utvecklas nya metoder för att kringgå dessa. Detta leder i sin tur till att krav kommer ställas på ytterligare kontrollåtgärder och man hamnar på detta sätt i negativ spiral där det till slut blir omöjligt att kommunicera med varandra över Internet utan att informationen som överförs analyseras för att motarbeta fildelning. Det argument som är ett av de mest framförda bland motståndare till fildelning är man vill värna äganderätten. Mot detta hävdas att äganderätten i sig är ett ständigt föränderligt begrepp och att det för att fylla sin funktion på det mest optimala sättet måste den anpassas till den tid som vi lever i idag. Det påpekas även att mot denna ”traditionella” äganderätt står en annan äganderätt, nämligen människors rätt att använda sin egen tekniska utrustning.¹⁵⁸ Det återstår nu att se vad som kommer att hända i spåren av Ipred men än så länge kan väl sägas att det går i riktningen mot fler och strängare kontrollåtgärder, detta bland annat genom vad som kommit att kallas Ipred2. Kommer valet att införa strängare kontrollåtgärder leda till att, som Hydén med flera förutspår, marknaden saboteras och att de nya generationernas respekt för rättsstaten urholkas?¹⁵⁹

6.3 Avslutande kommentarer

Diskussionen kring den nya ”Ipred-lagen” har varit, och är fortfarande, oerhört massiv och intensiv. Frågan man kan ställa sig är hurvida implementeringen i svensk rätt står i överensstämmelse med direktivet. Eftersom direktivet är både vagt och svårtolkat samt att det ger utrymme för såväl högre som lägre skyddsnivåer beroende på hur man tolkar det, är det svårt att säga var gränsen går. Det är som sagt ett minimidirektiv men frågan är hur mycket längre, än vad direktivet kräver, man kan gå innan man bryter mot exempelvis de grundläggande fri- och rättigheterna. Det är således avvägningen mellan rättighetsskyddet och integritetsskyddet som måste avgöra och här måste man i avvägningen beakta vilket immaterialrättsligt sammanhang det handlar om. Informationsföreläggandet får stor betydelse vid fildelning och innebär mer integritetskränkande åtgärder än i andra sammanhang.

Angående frågan om lagen kan anses vara effektiv och att människor därmed följer lagen, kan konstateras utifrån ovan att så knappast är fallet. Det största problemet är att lagen inte överensstämmer med de rådande sociala normerna i vårt samhälle. Här kan något som uttrycks i Hydén, Larsson och Svenssons utredning framhållas. Nämligen att de ansåg att

¹⁵⁸ Se Ernst, T., *6 miljoner sätt att jaga en älg på – En berättelse om musikindustrins uppgång och eventuella fall*, s. 121 f.

¹⁵⁹ DN Debatt, *Tre av fyra struntar i lagen mot fildelning*, <http://www.dn.se/opinion/debatt/tre-av-fyra-struntar-i-lagen-mot-fildelning-1.804882>, publicerat 2009-02-23.

utmaningen låg i att konstruera en fungerande marknadsplats på Internet för den här typen av produkter där såväl upphovsrättsinnehavare som konsumenter känner tillit och trygghet, vilket inte fungerar om lagstiftaren och rättsväsendet agerar kontraproduktivt. De påpekar att det handlar om att förstå den nya teknikens egen logik och de sociala normbildningsprocesser som uppstår i spåret av dessa. Lagstiftaren har dock agerat kontraproduktivt i och med införandet av den nya Ipred-lagen. De påpekade att om man som man nu gjort, väljer att ignorera den klyfta som idag vuxit fram mellan det allmänna rättsmedvetandet och de rättsliga normerna, så riskerar man både att sabotera en fungerande marknad och att nya generationers respekt för rättsstaten urholkas.¹⁶⁰

Man kan således fråga sig om den nya regleringen är det bästa sättet att komma åt den olovliga fildelningen. Som med all annan teknisk utveckling på Internet så ligger de privata användarna alltid steget före. Möjligheterna att utnyttja lagstiftningens svagheter och att hela tiden anpassa sättet att fildela så att rättighetshavarna inte kan utnyttja de möjligheter som finns, är oändliga. Det kan därför tyckas att det är omöjligt att komma åt problemet lagstiftningens vägen, om man inte helt och hållet ger avkall på de andra intressena som måste beaktas. De nya reglerna avskräcker troligen vissa grupper från att fildela, trots att det faktiskt fortfarande finns möjligheter att fildela utan att åka fast. Ett exempel på en sådan möjlighet är att Internetleverantörerna inte har någon skyldighet att spara informationen, vilket lett till att de faktiskt inte gjort det, och ett annat exempel är anonymitetsprogrammen som gömmer IP-adressen, såsom "Mullvaden". Detta får som konsekvens att den nya lagen blir utan verkan. De som kan anses vara viktigast att få fast kommer således antagligen slippa undan i alla fall. De negativa effekterna av de nya reglerna kan därmed verka oproportionerligt stora i förhållande till den begränsade effekten de får.

Sammanfattningsvis kan konstateras att den nya Ipred-lagen inte visat sig vara särskilt effektiv och kan även ifrågasättas om den är för långtgående utifrån direktivet. Det finns idag inte några tillräckligt övertygande anledningar till att människor skall sluta fildela. De sociala normerna är inte sådana att de förkastar fildelning och de rättsliga sanktionerna är inte tillräckligt avskräckande för att ge en nämnvärd effekt. Fildelningen är så pass utbredd i samhället och hotet att åka fast anses så pass litet, att det inte finns någon anledning för fildelarna att sluta ladda ner och förändra sitt beteende.

¹⁶⁰ DN Debatt, *Tre av fyra struntar i lagen mot fildelning*, <http://www.dn.se/opinion/debatt/tre-av-fyra-struntar-i-lagen-mot-fildelning-1.804882>, publicerat 2009-02-23.

Jag kan hålla med Tony Ernst när han skriver att vi antagligen inte kommer att kunna slopa upphovsrätten helt utan att den ligger djupt inbäddad i folksjälen, som han uttrycker det. Alla vill ju äga sitt eget skapande samtidigt som det även finns en moralisk aspekt i det att det finns starka sociala rättesnören bland tänkande människor att det är djupt förkastligt att dra nytta av andras kreativa arbete, utan att skäligen betala för detta.¹⁶¹

Man bör kanske istället undersöka andra möjligheter för att komma tillrätta med problemen. Det kan vara svårt, om inte rent utav omöjligt, att helt förhindra den olovliga fildelningen men man kan försöka erbjuda lagliga alternativ som lockar flertalet av fildelare till att välja rätt sida av lagen. En kompromiss mellan fildelare och rättighetshavare bör kanske övervägas, exempelvis genom att film och musik finns tillgängligt till ett rimligt pris. Detta skulle båda sidor vinna på och det är ett sätt att anpassa sig efter den digitala värld vi lever i idag. Ett annat alternativ är att helt enkelt se över den immaterialrättsliga lagstiftningen och reformera den i linje med den digitala utvecklingen.

¹⁶¹ Ernst, T., *6 miljoner sätt att jaga en älg på – En berättelse om musikindustrins uppgång och eventuella fall*, s. 29.

7. Litteratur- och källförteckning

Offentligt tryck

Sverige

DS 2007:19, *Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område - genomförande av direktiv 2004/48/EG.*

Ds 2007:29, *Musik och film på Internet – hot eller möjlighet?*

SOU 2007:22, *Skyddet för den personliga integriteten – kartläggning och analys.*

Prop. 2001/02:150, *Lag om elektronisk handel och andra informationssamhällets tjänster, m.m.*

Prop. 2004/05:110, *Upphovsrätten i informationssamhället – genomförande av direktiv 2001/29/EG, m.m., del 1.*

Prop. 2008/09:67, *Civilrättsliga sanktioner på immaterialrättens område – genomförande av direktiv 2004/48/EG.*

EU

Europaparlamentets och Rådets direktiv 2000/31/EG om vissa rättsliga aspekter på informationssamhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden ("Direktiv om elektronisk handel").

Europaparlamentets och Rådets direktiv 2001/29/EG om harmonisering av vissa aspekter av upphovsrätt och närstående rättigheter i informationssamhället.

Europaparlamentets och Rådets direktiv 2004/48/EG om säkerställande av skyddet för immateriella rättigheter.

KOM(98)569 slutlig, Europeiska Gemenskapernas Kommission grönbok om att bekämpa varumärkesförfalskning och pirattillverkning på den inre marknaden.

KOM(00)789 slutlig, Kommissionens meddelande till Rådet, Europaparlamentet och Ekonomiska och Sociala Kommittén: Uppföljning av grönboken "Att bekämpa varumärkesförfalskning och pirattillverkning på den inre marknaden".

KOM(03)46 slutlig, Europeiska Gemenskapernas Kommission förslag till Europaparlamentets och Rådets direktiv om åtgärder och förfaranden för skydd av immaterialrätter.

KOM(06)0168 slutlig, Ändrat förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om straffrättsliga åtgärder till skydd för immateriella rättigheter.

Litteratur

- Baier, M., *Norm och rättsregel - En undersökning av tunnelbygget genom Hallandsåsen*, Studentlitteratur, Lund, 2003.
- Baier, M., Svensson, M., *Om normer*, Författarna och Liber AB, Malmö, 2009.
- Bengtsson, H. och Lyxell, R., *Åtgärder vid immaterialrättsintrång*, Norstedts Juridik, 2006.
- Ekelöf, P. O. och Boman, R., *Rättegång häfte 4*, 6 uppl., Norstedts Juridik, Göteborg, 1995.
- Ernst, T., *6 miljoner sätt att jaga en älg på – En berättelse om musikindustrins uppgång och eventuella fall*, Reverb Förlag, Göteborg, 2008.
- Hydén, H., *Normvetenskap*, Sociologiska institutionen, Lunds universitet, 2002.
- Hydén, H., *Rättssociologi som rättsvetenskap*, Studentlitteratur, Lund, 2002.
- Levin, M., *Lärobok i immaterialrätt*, 9 uppl., Norstedts Juridik, Stockholm, 2007.
- Mathiesen, T., *Rätten i samhället - En introduktion till rättssociologin*, Studentlitteratur, Lund, 2005.
- Olsson, H., *Copyright - Svensk och internationell upphovsrätt*, 7 uppl., Nordstedts Juridik, Stockholm, 2006.
- Rydell, A., *Piraterna – De svenska fildelarna som plundrade Hollywood*, Ordfront förlag, Stockholm, 2009.
- Sahlin, I., *Brottsprevention som begrepp och samhällsfenomen*, Arkiv Förlag, Lund, 2000.
- Svensson, M., *Sociala normer och regelefterlevnad - Trafiksäkerhetsfrågor ur ett rättssociologiskt perspektiv*, Media-Tryck Sociologen, 2008.

Artiklar

Juridiska artiklar

- Coudert, F., Werkers, E., *In The Aftermath of the Promusicae Case: How to Strike the Balance*, International Journal of Law and Information Technology, 2008.
- Kierkegaard S. M., *Taking a sledgehammer to crack the nut: The EU Enforcement Directive*, 2005, Computer law and security report, s. 488-495.
- Meller, P., *EU backs deal on copyright piracy*, International Herald Tribune, 2004-03-10.
- Norrgård, M., *Immaterialrättens sanktionssystem och Enforcement-direktivet*, NIR 2004 s. 443.

Norrgård, M., *Sanktionsdirektivet och dess genomförande i Finland*, NIR 2006 s. 583.

Vedder, M., *The Enforcement Directive 2004/48/EC – A further step in the harmonisation of IP laws in Europe*, IPR Helpdesk Bulletin, N. 16, Aug.-Sept. 2004.

Westman, D., *Förslag på nya civilrättsliga sanktioner i kampen mot olaglig fildelning – en kritisk granskning*, IRI Promemoria 3/2007.

Debattartiklar

Falkvinge, R., *Antipiratlagen ipred1 introducerar hämnd som straffmått*, <http://rickfalkvinge.se/2008/10/22/antipiratlagen-ipred1-introducerar-hamnd-som-straffmatt/>, publicerad 2008-10-22.

Gajditz, *Svensk myndighetskontroll: Den svenska IPRED-lagen måste prövas av både EG-domstolen och Europadomstolen*, <http://blogg.aftonbladet.se/21909/perma/1195297>, publicerad 2009-04-26.

Gustafsson, S., <http://www.dn.se/kultur-noje/nyheter/full-fart-pa-fildelningen-igen-1.894183>, *Full fart på fildelningen igen*, publicerad 2009-06-18

Hydén, H., Larsson, S., Svensson, M., *Tre av fyra struntar i lagen mot fildelning*, <http://www.dn.se/opinion/debatt/tre-av-fyra-struntar-i-lagen-mot-fildelning-1.804882>, DN Debatt, publicerad 2009-02-23.

Lundkvist, Rieder, J., *Polisen och Pontén*, http://jrl5.blogspot.com/2008_10_01_archive.html, publicerad 2008-10-23.

Praxis

EG-domstolens dom i Mål C-275/06 mellan Telefónica de España SAU (Telefónica) och Productores de Música de España (Promusicae).

EG-domstolens dom i Mål C-341/07, Europeiska gemenskapernas kommission mot Konungariket Sverige

Internet

Karnov lagkommentar, <http://www.westlaw.se>, hämtat 2009-06-08

<http://en.wikipedia.org>, hämtat 2009-06-15

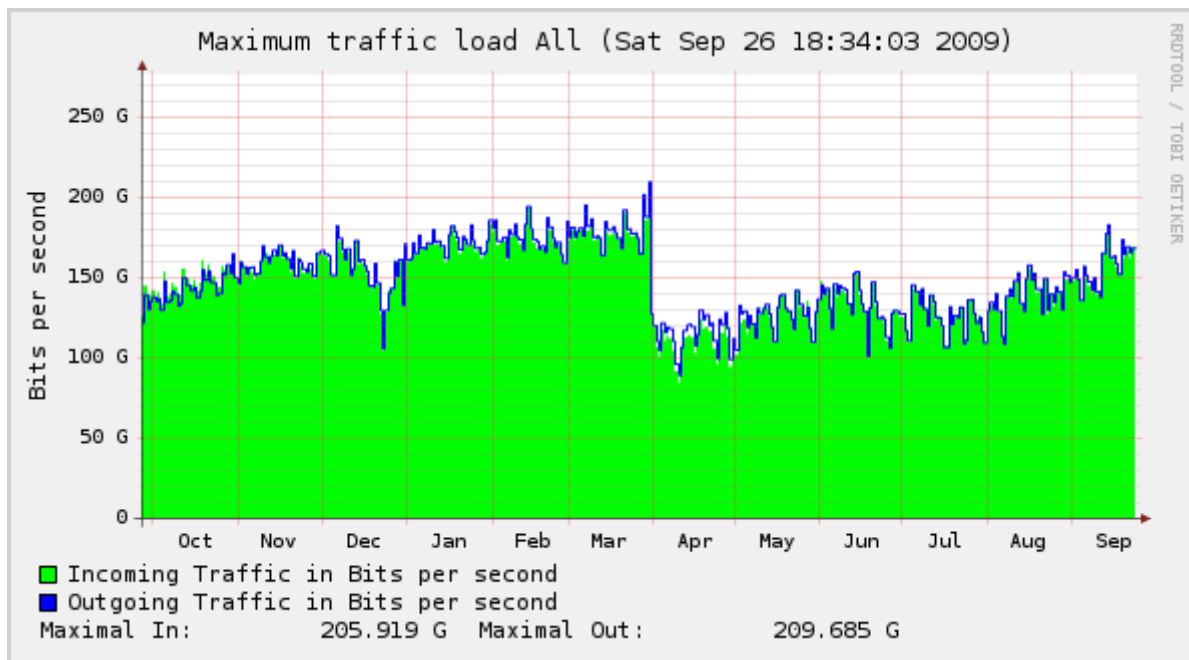
<http://sv.wikipedia.org>, hämtat 2009-06-15

<http://www.antipiratbyran.com>, hämtat 2009-06-15

<http://piratbyran.org>, hämtat 2009-06-15

Bilaga 1

'Yearly' graph (1 Day Max)

Uppgifterna kommer från netnod.se, som för statistik över betydande delar av den svenska nättrafiken. Hämtat 2009-09-26.